

Geografisk Orientering

Tema: Ørestaden

*Tidsskrift for Geografforbundet
December 2008 · 38. årgang · Nr. 6*

Indhold

Leder	727
<i>Helle Askgård, Søren Bech Pilgaard Kristensen og Mette Starch Truelsen</i>	
*Ørestad anno 2008	728
<i>Kirsten Ledgaard</i>	
*Månedens link	729
*Regional udvikling i Øresundsområdet: status og perspektiver	734
<i>Christian Wichmann Matthiessen</i>	
*Vestamagers planlægningshistorie	742
<i>Sven Illeris</i>	
*Amager Fælled og Kalveboderne	748
<i>Bjarne Furhauge</i>	
*Ørestad Gymnasium – grænseløs læring og pædagogiske benspænd	754
<i>Anders Pors Nielsen</i>	
*En dansker i Sverige	760
<i>Henriette Lanter-Mortensen</i>	
Beretning fra Geografweekend 2008 på Bornholm	764
Fra fagudvalget: Geografi på Københavns Universitet	766
<i>Søren Bech Pilgaard Kristensen</i>	
Referat fra Geografforbundets generalforsamling 2008 ...	767
Fra Geografilærerforeningen	770

*Temaartikler er markeret med **

Forside: I Ørestadens kerne lokaliserer store virksomheder sig, og der er god togbetjening med metro og fjerntog. Foto: Lene Skytthe, By & Havn.

Bagside: Model af BIG HOUSE i Ørestad til debat. Byggeriet skal bestå af 500 ejer- og udlejningsboliger. Foto: Lene Skytthe, By & Havn.

Medlemskontingent for 2008-2009:
Almindeligt medlemskab: 275 kr.
Familie (par): 350 kr.
Studerende 125 kr.
Institutioner, skoler: 450 kr.

Henvendelse om medlemskab/abonnement m.v.:
Geografforlaget, Filsofngangen 24, 5000 Odense C
63 44 16 83, Fax 63 44 16 97
e-mail: go@geografforlaget.dk
Hjemmeside: www.geografforbundet.dk

Redaktion
Ansvarshavende redaktør og annoncetegnning:
Mette Starch Truelsen, 49 21 60 21
P.W. Tegners Vej 91, 3070 Snekkerten
e-mail: mst@geografforbundet.dk

Anmelderredaktør:
Maja Enghave Kristensen, 35 26 12 37
Gamlevældevej 42, 3760 Gudhjem

Søren Pilgaard Kristensen, 50 92 12 71
Henning Strand, 33 24 07 37
Leif Tang Lassen, 48 30 00 95
Anne Dorte Hjerno (gym.), 44 99 65 21
Helle Askgård, 35 83 69 67

Deadline er den 1. i ulige måneder.
GO udkommer midt i årets lige måneder.

Formand for GLFG:
Birgit Sandemann Justesen,
Kollelevbakken 4, 2830 Virum, 86 65 90 36
e-mail: bsj@geografforbundet.dk

Geografforbundets Styrelse
Formand: Bo Hildebrandt
Rønne Allé 4, 4300 Holbæk, 59 43 91 43
e-mail: bh@geografforbundet.dk

Næstformand: Erik Sjerslev Rasmussen, 86 84 50 58

Kasserer: Per Watt Boolsen,
Lindgårdsvej 13 C,
3520 Farum, 44 95 41 57
Giro (kontingent): 3178048

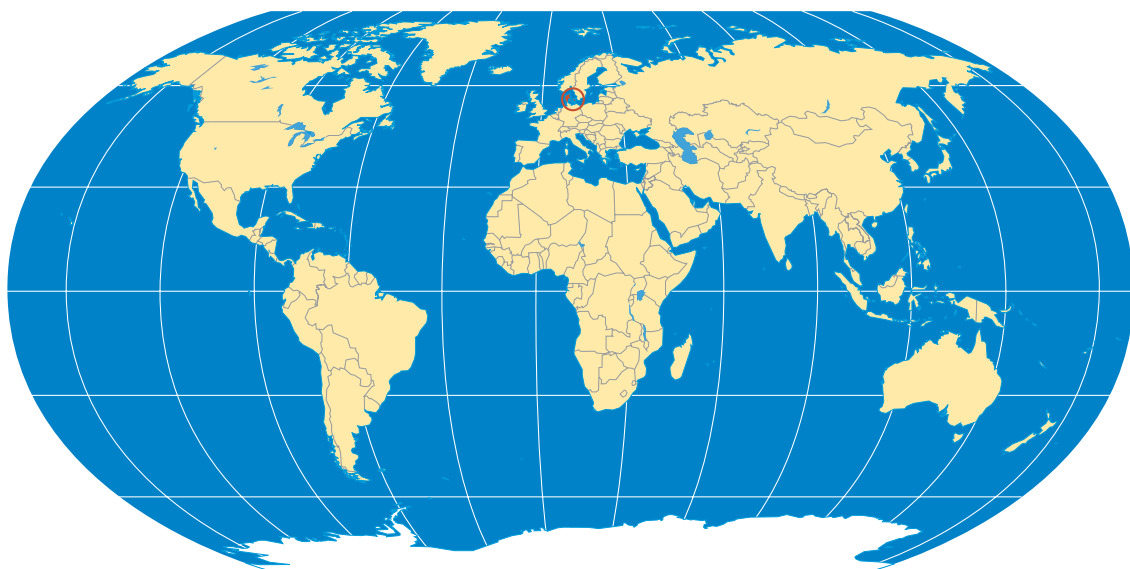
Kursusudvalg:
Formand: Frede Sorensen, 98 84 34 96
e-mail: fs@geografforbundet.dk
Lise Rosenberg, 43 64 13 19 / 22 39 77 77
Tom Lauridsen, 38 28 01 97
Peter Aaen, 98 34 14 34
Allan Andreasen Kortrum (gym.), 86 62 30 60
Hanne Døcker (gym.), 47 31 23 31
Birgit S. Justesen (gym.), 86 65 90 36

Fagudvalg:
Formand: Henning Lehmann, 38 71 26 40
e-mail: hl@geografforbundet.dk
Per Rønne Esbensen
Ditte Pagaard, 24 62 90 99
Jeanne Christina Grage, 45 86 87 37
Erik Sjerslev Rasmussen, 86 84 50 58
Dominique Otoul (gym.) 33 24 45 48
Anders Teglgård Kjær (gym.) 97 52 35 99
Niels Bauer (gym.), 22 35 57 74

Forlagsbestyrelse:
Formand: Per Nordby Jensen, 64 78 19 98
e-mail: pnj@geografforbundet.dk
Bo Hildebrandt, 59 43 91 43
Annette Knudsen, 86 85 45 66
Pernille Jørgensen, 54 16 62 10
Dorte Nørregaard Madsen (gym.) 62 61 52 14
Jørn Asmussen, 64 84 24 08
Per Watt Boolsen, 44 95 41 57

Regional kontaktperson:
Lise Rosenberg, 43 64 13 19 / 22 39 77 77
e-mail: lr@geografforbundet.dk

© Geografisk Orientering (GO)
Ikke-kommerciel udnyttelse tilladt med kildeangivelse
Layout og omrydning: Ivan Jacobsen
Tryk: BB Offset. Oplag: 4300
ISSN 0105-4848

Ørestaden

Debatten om at gøre København til en international metropol har kørt i årtier. Allerede i de glade 60'ere var der store planer om at bygge tusindvis af boliger på Amager Fælled og Vestamager, etablere to Øresundsbroer – og sågar flytte lufthavnen til Saltholm! Centrale spørgsmål i debatten har gennem årene været: Skulle man bygge en ny by på Amager? Eller i stedet udvikle Københavns Havn? Og hvad med naturværdierne langs Amagers oprindelige kystlinje?

Med helhedsplanen for Ørestaden i 1995 blev der taget en beslutning, som vi nu for alvor kan se resultatet af. Metrolinjerne til Vestamager og Lufthavnen er etableret, og i Ørestaden skyder det ene spektakulære byggeri op efter det andet. Boliger, virksomheder, offentlige institutioner og kultur- og naturoplevelser – Ørestaden skal kunne rumme det hele.

I dette nummer af GO ser vi først på visionen bag Ørestaden. De næste to artikler giver indsigt i Vestamagers planlægningshistorie og i den regionale udvikling i Øresundsområdet, som beslutningen om Ørestaden er en del af. Desuden bringer vi en artikel om Amager Fælled, som har lagt arealer til den nye bydel, men stadig udgør et vigtigt element i Ørestaden som rekreativt naturområde tæt på byen. Til slut er der en artikel om Ørestadens Gymnasium og en om at pendle over Øresund.

Helle Askgaard, Søren Bech Pilgaard Kristensen og Mette Starch Truelsen

Ørestad anno 2008

Af Kirsten Ledgaard

"En vision på en bar mark". Det er en fortid Ørestad i dag for længst har lagt bag sig, selvom endnu kun 20 % af Københavns nye grønne bydel er bebygget. Ørestad anno 2008 har boliger, virksomheder, butikker, gymnasium, daginstitutioner, hospital, parker, foreninger, universiteter, samt medievirksomheden DR, og danner i dag rammen om flere tusinde beboere og ansattes liv. Artiklen vil forsøge at tage pulsen på den unge bydel; Hvad er det for et Ørestad, der er ved at tegne sig, med kvarterer, arkitektur og miljø. Hvor står udbygningen i dag, hvem er Ørestads nye beboere, og hvilke type erhverv flytter til bydelen?

By & Havn har pr. 1. januar 2008 solgt 1.500.000 etagemeter svarende til 50 % af hele Ørestad. Fordelingen er 37 % erhverv, 39 % boliger, 11 % detailhandel og 14 % offentlige institutioner, der hovedsageligt centrer sig om områderne Ørestad Nord og Ørestad City. Fordelingen i det færdigbyggede Ørestad kommer til at svinge mellem de forskellige kvarterer i Ørestad, hvor Ørestad Syd og Amager Fælled får flest boliger, mens Ørestad City og Ørestad Nord er de erhvervstunge kvarterer. Fordelingen er fastsat i kvarterernes lokalplaner, og har som overordnet sigte at skabe en blandet bydel, der er en af målsætningerne bag Ørestad. – Her skal være liv ikke soveby.

Byggeaktiviteten i Ørestad er i dag, ligesom alle andre dele af

den danske byggebranche mærket af det sløve byggemarked og den finansielle krise. Men selvom udviklingen ikke styrter fremad, som det gjorde i 2006-2007, hvor byggeboomet ramte, er der stadig en markant byggeaktivitet i Ørestad. I skrivende stund er der 12 igangsatte byggerier i Ørestad, hvoraf de 3 er boligbyggerier.

Virksomheder i Ørestad

Planlægningen af Ørestad er bundet op på "Lov om Ørestaden m.v.", vedtaget i Folketinget i 1992. Her blev det besluttet, at Ørestad skulle anvendes til "lokalisering af højere læreanstalter, forskningsinstitutioner, forskningsbaserede virksomheder" samt "boliger og kulturelle anlæg". Ørestad er altså fra fødslen designet til at skulle lægge by til et godt miljø for viden og udvik-

ling. Dette er bl.a. gjort ved at skabe en vekselvirkning mellem corporate headquarters og kontorhoteller med plads til mindre virksomheder og underafdelinger af større foretagender, hvilket skaber en helt særlig diversitet i erhvervsmiljøet, der styrker netværksopbygning.

De virksomheder, som flytter til Ørestad arbejder hovedsageligt i vidensindustrien og på trods af områdets unge år, er der allerede begyndt at vise sig nogle grupperinger af erhverv, der primært er centreret inden for området medicinalindustri, IT og bioteknologi. Inden for medicinalindustrien drejer det sig om markante virksomheder som Ferring, Novo Nordisk Scandinavia, UCB Pharma og GlaxoSmithKline; på IT-området huser Ørestad virksom-

- 1 Amager Fælled i Ørestaden
Naturpleje, naturgenopretning og rekreativ udnyttelse fastlægges i plejeplan, der koordineres med plejeplan for Amager Fælled.
- 2 Den fredede Amager Fælled.
- 3 Bygrønning i Ørestaden. Udformning og udnyttelse fastlægges i senere planlægningsfase.
- 4 Det fredede Vestamager.

Figur 1: Helhedsplanen for Ørestaden fra 1995 skal sikre, at Ørestaden bliver en grøn bydel bygget op med vand og natur. Grundlaget for planen er det finske vinderprojekt fra den internationale arkitekt-konkurrence om udformning af Ørestaden. Kilde: Helhedsplan for Ørestaden 1995.

Månedens link

– læs mere om Ørestaden på:
<http://www.orestad.dk>.

heder som Dell og en række små IT-virksomheder, der har deres rod i IT-universitetets væksthuse. Endelig er bioteknologi repræsenteret ved virksomheder som

Biogens og Brogen idec, Danmark. Ørestad huser desuden en række virksomheder, der arbejder med rådgivning af forskellig art som, Atkins, Medicon Valley Academy, Accenture og Bearing Point, der i 2010 får følgeskab af Ramböll, der netop nu bygger domicil i Ørestad.

I Ørestad Nord er der etableret stærke koblinger mellem kommunikation og kultur som blandt andet fungerer via KUAs og IT-universitetets placering i området. Networking ansføres ligeledes i arkitekturen. I Ørestad er bygningerne tilgængelige, ikke indhegnede eller beliggende bag porte og hække. I Ørestad Nord har man blandt andet åbne kantiner, således at ansatte på institutioner og virksomheder langs Emil Holms kan besøge hinanden ved frokosttid.

Flere steder i Ørestad Nord er der i samarbejde mellem universiteter, erhverliv og offentlige myndigheder etableret vækstcentre for nye, mindre og kreative virksomheder. Et eksempel er det førnævnte IT-væksthuse Ste, der lægger rum til små innovationsvirksomheder inden for it-branchen og giver dem mulighed for at udvikle sig. Et andet eksempel er Katalyst, som med beliggenhed på Københavns Universitet Amager tilbyder coaching og lokaler til små virksomheder, der er initieret af universitetets studerende. I byggeriet VM Bjerget i Ørestad City, udlejer By & Havn pt. lokaler til de mere utraditionelle og særligt kreative erhverv.

Beboere i Ørestad

Ørestad er dog meget mere end en erhvervspark. I juli 2008 var der 5.000 beboere i Ørestad, og man regner med, at dette tal i løbet af de næste 20 år vil være firdoblet,

Studerende i IT-universitetet.

sådan, at der i 2030 kommer til at bo 20.000 mennesker i Ørestad. Ifølge en undersøgelse foretaget af TNS Gallup flytter folk primært til Ørestad på grund af den korte afstand til City, den korte afstand til natur og strand og sidst, men ikke mindst på grund af metroen. 69 % af de folk, der i dag bor i Ørestad vil bruge metroen som daglig transportmiddel.

Boligbebyggelserne i Ørestad har som hovedkarakteristika blandingen af ejerformer. Her findes både leje-, ejer-, andels- og alment boliger, og sommetider endda i samme byggeri. Dette er endnu et element i den blandede bydel, som i dag er i funktion i Ørestad. Det mest karakteristiske eksempel på dette boligmix er Karen Blixen Parken, hvor alle tre boligformer er i funktion.

Ørestad er ikke bare en ung by af alder, men også når det gælder dens indbyggere. 71 % af beboerne i Ørestad er under 40 år, hvor tallet er 48 % i resten af København. Godt to tredjedele har en videregående uddannelse, mens tallet er 39 % for resten af byen. Disse markante tal er dog

selvfølgelig påvirket af bydelens mange studerende, der bor på bl.a. Tietgenkollegiet og Bikenkollegiet.

Mange vælger ligeledes at stifte familie i en ung alder og her ligger Ørestad også i front. Ørestad har flere børnefamilier end resten af København; 28 % af de adspurgte har hjemmeboende børn, mens tallet for København er 25 %.

De fire bydele

Ørestad Nord

Når de studerende i dag går til forelæsninger på ny KUA, er det nok de færreste, der tænker over, at de nu træder ind i den nordligste del af Ørestad. Ørestad Nord udgør i dag den usynlige grænse mellem Ørestad og det øvrige Amager og er Ørestads mest udbyggede del. 20.000 studerende er tilknyttet bydelens læreanstalter, der udover Københavns Universitet Amager huser IT-universitetet, der har DR-byen som direkte nabo. Dette gør Ørestad Nord til et helt særligt center for kultur, kommunikation og teknologi.

Ørestad Nord er en af Ørestads fire bydele, der samlet udgøres af Ørestad Nord, Amager Fælled Kvarteret, Ørestad City og Ørestad Syd. Hver bydel har sit karakteristika og udvikles i forskellig takt. Erhvervsudviklingen koncentrerer sig for øjeblikket primært om Ørestad City og Ørestad Syd, hvor Ørestad Nord som nævnt stort set er færdigudbygget, mens Amager Fælled Kvarteret bliver det sidste byudviklingsprojekt.

Amagerfælled Kvarteret

Syd for Ørestad Nord ligger Amager Fælled Kvarteret, der sammen med Ørestad Syd bliver den nye bydels mest boligunge kvarter. Amager Fælled kvarteret ligger i et landskabeligt meget følsomt område, hvilket gør planlægningen af området til en stor udfordring. Amager Fælled-kvarteret

VM-bjerget i aftenbelysning.

Studerende i Ørestad Nord.

strækker sig fra Vejlands Allé i Syd til Grønjordsvej i nord, hvoraf hele det nordlige område udgøres af grønne arealer omkring Grønjordssøen. Området indeholder Amager Hospitals psykiatriske afdeling og boligbebyggelsen Solstriben.

Ørestad City

Ørestads erhvervmæssige navle er Ørestad City. Ørestad City udgør et særegent trafikmæssigt

knudepunkt, da trafikken fra hele Danmark, Tyskland, og Sverige samles i dette område både med metro, regionaltoget, motorvej og lufthavn. Dette gør området særlig attraktivt for internationalt erhvervsliv, hvor Ferring er bydelens mest kendte repræsentant (se forsiden).

Den bygning, der er mest kendt i den brede offentlighed i dag i Ørestad City, er nok Fields; Skan-

dinaviens største indkøbs- og fritidscenter, men besøger man Fields skal man næsten unde sig selv den oplevelse at tage på en lille arkitekturvandring. Et af Ørestads markante karakteristika er dens særegne og nytænkende arkitektur, og her ligger der flere eksempler i Ørestad City. Blandt andet kan nævnes VM-husene og Ørestad Gymnasium, der begge har vundet "Forumpris 2008" for Nordens bedste arkitektur, samt VM-bjerget, der netop blevet kåret til verdens bedste boligbyggeri ved World Architecture Festival i Barcelona i oktober.

I takt med udviklingen af Ørestad er bydelens beboere og brugere med til at indrette parkområderne, så de lever op til deres behov og ønsker både med hensyn til leg og fordybelse. Et af de fornemste eksempler er Ørestad bypark midt i Ørestad City, hvor man med fordel kan slutte sin tur. Byparken er indrettet som en række øer med hver sit formål; eksempelvis kysse-ø", "rutche-ø" og "beachvolly-ø".

Ørestad Syd

Ørestad Syd, der udgør Ørestads sydlige afslutning, er placeret helt ud til Kalvebod Fælled og er Ørestads næste store byudviklingsprojekt. De fleste veje, pladser og kanaler til søer er allerede ved at blive færdiggjort og i dag er spektakulær arkitektur i gang flere steder i Ørestad Syd. Et eksempel på dette er Big House, et nytænkende og særegent byggeri, der, når det står færdigt, bliver Ørestads største boligbyggeri. Big house kommer til at rumme daginstitutioner, erhverv, samt ejer- og lejeboliger bygget oven på hinanden som et kæmpe kort-hus. Huset er tegnet af Bjake Ingels Group.

Planlægningen af Ørestad Syd henter elementer fra tætte byer, med inspiration fra det indre København, hvor pladser, gader og stræder tilsammen udgør en mangfoldighed af byrum.

I hele sin tegning er Ørestad Syd en markant ny måde at tænke byrum på, hvor byrum skabes før husene, for at give grobund for byliv og åbne folks øjne for områdets kvaliteter. For byrummene har der været afholdt en selvstændig konkurrence, der blev vundet af GHB Landskabsarkitekter. Man regner med, at Ørestad Syd vil stå færdig om 10-15 år.

Metroen

De fire kvarterer bindes sammen af metroen, der samtidig forbinde Ørestad med resten af København. Ørestad er dækket af seks metrostationer og togene kører med 4 minutter i mellem. Det var fra starten en væsentlig pointe i metrobyggeriet, at den blev bygget før beboerne flyttede ind i området, sådan at området straks kunne bruges.

Tager man metroen igennem Ørestad er et hovedkarakteristikum ved bydelen de mange grønne områder, som man bevæger sig igennem. En tredjedel af Ørestads samlede areal består af grønne områder. Grønningen i Ørestad Nord, naturområdet ved Grønjordssøen, byparken i Ørestad City og en kommende park i Ørestad Syd. I Ørestad Nord er kanalen og byrummet i form af sivegaden mellem kanalen og byggerierne et godt eksempel på, at rummet bliver brugt både til at drikke kaffe og hygge i solen, stå på skjoter og spille kajakpolo i kanalen.

Bydelen i fremtiden

Udviklingen af Ørestad kommer til at vare mange år endnu, men man har stort fokus på også at bruge arealer midlertidigt inden de bliver bebygget, så man selv midt i udviklingsfasen kan udvikle en aktiv og levende bydel, som er Ørestads væsentligste udfordring i dag. Om en bydel er levende og dynamisk afhænger ikke så meget af arkitekturen som af de relationer og rum, der fin-

VM-husene.

Gammel dame i Ørestad bypark.

des imellem husene. Livet mellem husene er selvsagt ikke noget man kan bygge, men der bliver hver dag brugt rigtig mange ressourcer på at skabe traditioner og knytte kontakter. Det spirende liv i Ørestad bliver i dag hovedsageligt drevet frem af engagerede beboere, der flere steder er aktivt involverede i at skabe traditioner og præge byens rum, som Ørestad Bypark er et fornemt eksempel på.

Kirsten Ledgaard er planchef i Udviklingselskabet By & Havn

Udviklingselskabet By & Havn I/S

Bestyrelse: Direktør Carsten Koch (formand).

Ledelse: Adm. direktør Jens Kramer Mikkelsen. Ejere: Københavns Kommune (55 pct.) og den danske Stat (45 pct.). Antal ansatte: 101 (2007). Historie: Udviklingselskabet

By & Havn I/S blev stiftet oktober 2007. Selskabet viderefører havne- og arealaktiviteter fra Københavns Havn A/S og Ørestadsselskabet I/S.

Spansk

La

Globalización

AKTUELLE PROBLEM-STILLINGER I FOKUS

La Globalización tager udgangspunkt i den tiltagende globalisering af de spansktalende dele af verden på både godt og ondt. Derudover behandler temahæftet nogle af de samfundsmæssige problemer og udfordringer, som især Latinamerika står overfor.

MANGE GENRER BEHANDLES

Temahæftet er bygget op omkring et bredt udvalg af forskellige genrer og teksttyper: billeder, artikler, sangtekster, noveller, romanuddrag og film.

ØVELSER I ALLE AFSKYGNINGER

Alle tekster er forsynet med et rigt og varieret udvalg af øvelser, fx ordforrådsøvelser, spørgsmål og opgaveforslag til gruppearbejde samt før- og efterbehandling af de enkelte tekster.

Pris 109,-

Pris ex moms

gennemsyn | 4% online rabat | nyhedsbrev
www.gyldendal-uddannelse.dk | tlf. 33 75 55 60

GYLDENDAL
- veje til viden

Regional udvikling i Øresundsområdet: Status og perspektiver

*Figur 1: Udsigt over Øresundsområdet.
Foto: Ole Malling 2008 ©.*

Af Christian Wichmann Matthiessen

Broen mellem Danmark og Sverige er et redskab for en strategi, der handler om at give den regionale udvikling i Nordøstsjælland og Vestsåne et vældigt løft [1]. Strategien handler om at skabe en ny og integreret storbyregion. En grænseoverskridende metropol som samtidig omfatter de byer, der indgår i projektet. Storkøbenhavn og Malmö-Lund har udtrykt ambitioner om Øresundsbyen, men selv om broen blev åbnet 1. juli 2000, er der lang vej endnu, førend målet om en samlet sydsandinavisk storby er en realitet. Integrationen går fremad. På nogle områder med stormskridt, på andre områder er processen langsom og fyldt med forhindringer.

Historien bag Øresundsområdet's integration

Der har været lagt planer for en fast forbindelse over Øresund gennem næsten to århundreder. Den seneste planlægningsfase, der endte med åbningen af den faste forbindelse, blev indledt af "The European Roundtable of Industrialists" (ERT), som omfatter ledere af nogle af verdensdelens største virksomheder, blandt disse Volvo, Carlsberg og Skandinaviens store banker. For disse ledere handlede strategien om transport over lange afstande, i første række af gods, mens mennesker kom i anden række. De udtrykte sig i termer, der var grundlagt i det industrisamfund, der var under afvikling allerede da medlemmerne af det runde bord fremlagde planerne. I 1980'erne lukkede skibsværfterne i København og Malmö, automobilfabrikken i Malmö drejede nøglen om og Storkøbenhavns gamle industrier flyttede produktionen først til provinsen senere til andre lande. Argumentationen om at styrke de tunge transporters infrastruktur var ikke nok til at begrunde den gigantiske investering i bro, motorveje og jernbane til broen.

Andre kredse var ligeså interesseret i at få bygget bro mellem de to lande, nemlig repræsentanter for regionernes egne virksomheder, handelskamre og kommunale og regionale ledere fra Skåne og Sjælland. Deres forståelse for samfundsudviklingen var, at industrisamfundet var under afvikling til fordel for et samfund, hvor viden og information havde dominerende pladser, og hvor dette samfunds omdrejningspunkter mere og mere blev de store internationale servicecentre, metropolerne [2]. Det var storbyudvikling, man skulle fremme og det var hurtige persontransporter, man skulle satse på med broen.

Øresundsbroen set fra den svenske side af Øresund. Foto: Søren Madsen. Øresundsbroen ©.

ERT ville bygge den faste forbindelse, hvor afstanden mellem de to lande er mindst, det vil sige mellem Helsingør og Helsingborg. Skånske og Sjællandske ledere ville have den, hvor den kunne gøre mest gavn for integration og regional udvikling, det vil sige mellem befolknings- og erhvervstygdepunkterne København og Malmö. Sådan blev det, og beslutningen blev endelig 1992.

Også andre kræfter lå bag beslutningen om den faste Øresundsforbindelse. EU havde - blandt andet inspireret af ERT - fremlagt planer for Europas fjorten "Missing Links". Det er sådanne huller i infrastrukturen som adskiller systemer og forhindrer eller væsentligt belaster samspil og samarbejde, fx landevejs- og jernbaneforbindelser over Alperne og Pyrenæerne, og bro til Sicilien eller tunnel mellem Frankrig og Storbritannien. Man formulerede en politik for disse "Missing Links" og kaldte aktiviteterne for TEN (Trans European Networks). Der blev afsat midler til at gøre "The Missing Links" til "Links", blandt andet et betydeligt beløb på ca. 2 milliarder kr. til Øresundsforbindelsen. TEN-politikken gik hånd i

hånd med en anden højt profileret europæisk politik om at integrere grænseregioner, de såkaldte Interreg-programmer [3].

Projektet om den faste forbindelse omfatter enorme investeringer i infrastruktur. En otte km lang skråstagsbro, en fire km lang kunstig ø midt i Øresund og en fire km lang tunnel under den internationale gennemsejlsrute. Alle med firesporet motorvej og dobbeltsporet jernbane. Dertil kommer motorvej tværs over Amager til Kastrup og tunnelen, og tilsvarende anlæg fra det svenske motorvejssystem til brofæstet ved Lernacken. Etablering af ny jernbane med tre stationer fra Københavns Hovedbanegård til den faste forbindelse og tilsvarende fra Malmö Centralen til broen. I Skåne er der yderligere ved at blive anlagt Citytunnel til jernbane tværs under byen fra centralstationen og direkte til broen, og på Sjælland er der anlagt metro såvel mellem Københavns center til og gennem den nye bydel, Ørestad som til lufthavnen i Kastrup. Begge metrolinier har krydsstationer med Øresundsbanen. Alene med disse investeringer kommer man

i nærheden af næsten ufattelige 100 mia. kr. i anlægsudgifter.

Den faste forbindelse og de tilknyttede anlæg er grundlaget for den langsigtede strategi om at integrere de to storbyregioner. Det udviklingsprojekt har en dimension og en økonomisk konsekvens, der langt overstiger investeringen i infrastruktur. Man kan betragte det Øresundsregionale udviklingsprojekt under forskellige perspektiver. Her er sondret mellem syv udviklingsperspektiver. De spiller sammen, og der er overlapninger mellem dem.

Perspektiv 1: Crosspoint Scandinavia

For det første er de skandinaviske - europæiske trafikstrømme blevet yderligere koncentreret til Øresundsområdet, som allerede var, men endnu mere udpræget er blevet Skandinaviens vigtigste trafikale knudepunkt. Den internationale trafik har den effekt, at dens crosspoints er yderst tiltrækkende for mange typer af virksomhed - også virksomhed som intet særligt forhold har til transport. Det er simpelthen godt at lokalisere sig et sted, hvor der er retningsskift, terminaladgang og mulighed for at veksle mellem forskellige materielle og immaterielle former for trafik. Siden 2000 er der sket det, at flere og flere virksomheder med nordisk hovedkontor vælger Øresundsområdet frem for Stockholm [4], hvilke to byer er de eneste nordiske centre i den henseende. År 2000 havde Stockholm 23 sådanne, mens Øresundsområdet talte 20. Det tilsvarende tal for Stockholm i 2006 er 26 og for Øresundsområdet er det 28.

Perspektiv 2: Pres på oplandsgrænsen mod Stockholm

Det andet udviklingsperspektiv handler om oplande, og især om

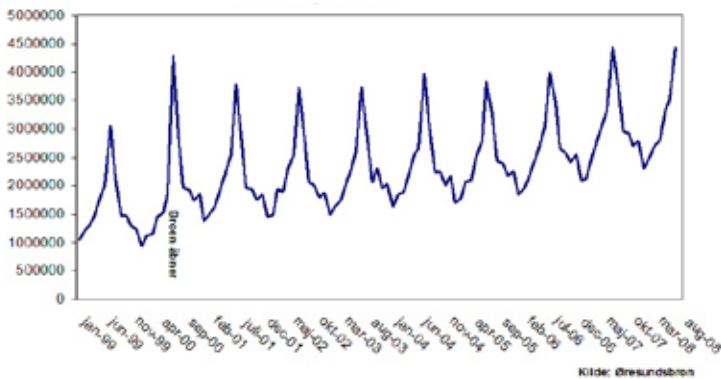

Metro med krydsstationer med Øresundsbanen. Ørestad station.

at grænsen mellem det stockholmske og det københavnske storbyprodukt rykker nordpå. Det drejer sig om brugen af overordnede tjenesteydelser, udvalgsvarer og kultur og om adgang til og brug af terminaler. Afstanden til det københavnske storbyprodukt er blevet kortere og adgangen nemmere for en række potentielle kunder, som er lokaliserede i egnene mellem de to skandinaviske metropoler. Lufthavnen i Kastrup har oplevet en betydelig udvidelse af sit optageområde og luftfragt ud af Sydskandinavien går nu næsten entydigt via København. Parallelt oplever Strøgets butikker, indkøbscentret Fields, den københavnske teaterverden, Tivoli og business to business servicevirksomheder en ny tilstrømning af sydsvenske kunder. Ændret kundefærd i området mellem Øresundsbyen og Stockholm smitter også af på Malmö, hvor man mener at kunne se nye kunder fra det nævnte område. Man kan i hvert fald observere, at Malmö avancerer i det svenske bysystem. Det drejer sig især om tilkomst af nye typer af forretningsservice.

Perspektiv 3: Regional integration

Den tredje nye vækstfaktor er integration. Den er konsekvensen af, at alle de af Øresundsområdets ressourcer, der meningsfuldt lader sig udnytte under et, efterhånden vil blive udnyttet under et. Det er nye stordriftsfordele, der tegner dette perspektiv, hvor rationel adfærd er drivkraften. Man kan udnytte nye samspil drevet såvel af prisforskelle, som båret af udvalgsforskelle. Kunder kan efterspørge udbud fra hele området, og der er da også sket en betydelig integration indenfor detailhandel og oplevelsesøkonomi. Der satses endvidere på at skabe samspil indenfor en række af Øresundsområdets erhvervs mæssige styrkepositioner, og man kunne forvente, at udnyttelsen af det, man er god til "på den anden side", vil accelerere. Når nye stordrifts- og integrationsfordele bliver frigjort, er der gevinster i sigte i form af penge, levevilkår, jobs og oplevelser [5]. Der er mange gode eksempler på vellykket integration. Øresundstogtrafikken, Copenhagen-Malmö Port og Hortonomstudiet nævnes ofte. Ifølge Erhvervslivets Øresundsindex halter integrationen imidlertid af sted i sneglefart [6]. Det gælder udpræget for arbejdsmarkedet. Øresunds Industri & Handelskammer har målt integrationsudviklingen siden 2000 på baggrund af en række indikatorer om trafik, handel, samarbejde, omkostninger og arbejdsmarkedet. En 100 % integration ville indebære, at man kunne tale om en ligeså integreret Øresundsregion som om Sjælland. 2001 var tallet 53 % og det er aktuelt på 64 %. Analytikerne anser det statslige pres på integrationsbarriererne for at være meget lavt og finder for eksempel, at aktuelt høje arbejdsløshedstal i Skåne og lave i Danmark kalder på en aktiv indsats.

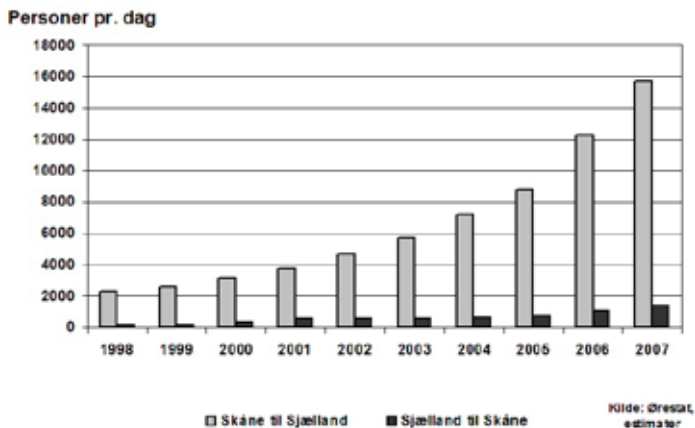
Figur 2. Persontrafik over Øresund 1999-2008.

Perspektiv 4: Dynamiske effekter

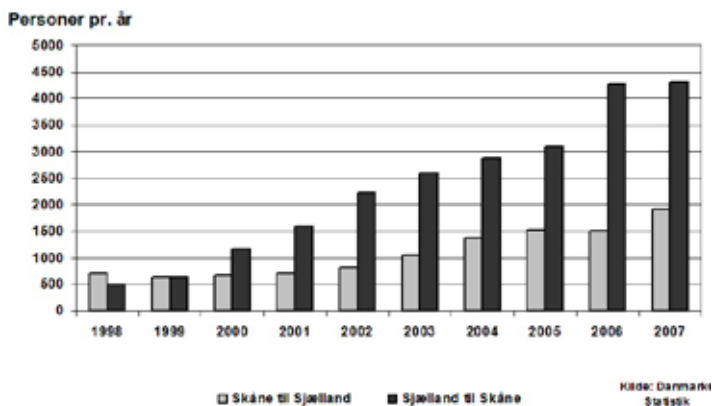
Det fjerde udviklingsperspektiv sigter på at frigøre nye synergier. Man kan forvente, at resultatet af de samlede anstrengelser er større end summen af anstrengelserne "hver for sig". To plus to skulle gerne blive til fem. Det er ikke blot inspiration, der giver dette udviklingsperspektiv mening. Det er også oplevelsen af, at man såvel supplerer som kompletterer hinanden. For eksempel får man adgang til hinandens netværker ved at arbejde sammen, man opnår effekten af de samlede uddannelsessystemer, og syge mennesker kan blive behandlet på andre måder end derhjemme. Det gode eksempel på synergetiske effekter har Øresundskonsortiet stået for. Der har man udnyttet fællesmængden af muligheder under byggeperioden og opnået det næsten uhørte, at anlægget er blevet færdigt før tiden og til den budgetterede pris.

Perspektiv 5: Avancement i storbyhierarkiet

Udviklingen af en ny specialiseringsprofil på baggrund af den samlede underlag for aktiviteter danner det femte vækstperspektiv. Øresundsområdetets samlede masse af aktiviteter, mennesker, kunder, klienter og institutioner skaber samlet et marked for ny virksomhed, der ikke aktuelt findes i området. Der bliver plads til aktiviteter i form af specialiserede afdelinger til behandling af sjældne sygdomme på hospitaler, nye kulturelle aktiviteter og sportsgrene overskrider kritiske masser, der bliver kunder til nye lufruter og business service, vi i dag køber i større metropoler, bliver etableret i Sydsandinavien. En ny dynamik bag udviklingen af områdets specialiseringsprofil vil have en selvforstærkende effekt, fordi sådan en udvikling bidrager til at skabe yderligere vækst og dermed en endnu større masse. Et mere raffineret storby-

Figur 3. Pendling mellem Sjælland og Skåne, 1998-2007. Omfatter bolig-arbejdsstedsrejser.

Figur 4. Flytninger mellem Sjælland og Skåne, 1998-2007.

produkt er nemlig i udsigt, og et sådan honoreres. Om specialiseringsprofilen kan man konstatere, at her er der en stærk udvikling ikke blot i kraft af, at nordiske hovedkontorer i stigende grad lokaliserer sig i Øresundsområdet. Helt nye typer af aktiviteter etablerer sig med udgangspunkt i områdets samlede tyngde og bæreevne. Der er en række gode eksempler på den ny dynamik, såvel i form af nylokaliseringer, som i form af udviklingspring foranlediget af virksomhed i området. Storkøbenhavn har i årevis sukket efter internationale hotelkæder. De skandinaviske hjemmesteder, Radisson og Scandic har længe været her, men andre store kæder har hidtil manglet. Det gør de ikke længere, såvel Marriott som Hilton har etableret sig blandt andet i tillid til det Øresundsregionale udviklingsprojekt. Også Daimler-Chrysler repræsenterer et eksempel på udvikling af Øresundsområdets specialiseringsprofil. Med baggrund i en simpel analyse, hvor man fandt, at 28 % af selskabets skandinaviske kunder var lokaliserede nærmere Stockholm end København, mens 70 % af de samme kunder havde adresser, der lå nærmere København end Stockholm, besluttede man at samle sine hovedkvarterfunktioner i Øresundsområdet. Blandt aktiviteter, der præsenterer sig som helt nye typer af virksomhed, kan man også nævne detailhandelscentret Fields på Amager, Hyllie-projektet i Skåne og Ingvar Kamrads Designcenter i Lund. Derimod repræsenterer en række andre fornyelser nærmere en modernisering og udbygning af storbyområdets hidtidige specialiseringsprofil. Det gælder udbygningerne af Nordens største kongrescenter (Bellacentret), etableringen af offentlige institutioner i Ørestaden (Danmarks Radio, Det Kongelige bibliotek og Rigsarkivet), Ericssons kontorkompleks i Lund og Dunkers kulturhus i Helsingborg.

Offentlige institutioner i Ørestaden: IT-universitetet og KUA.

Byggeriet i Ørestaden er et udtryk for udviklingsoptimisme.

Ørestaden er en blanding af beboelsesmiljøer, uddannelse, arbejds- og levevilkår og natur og kulturoplevelser. Til venstre IT-universitet, i baggrunden DR-byen, til højre Karen Blixen Parken.

Perspektiv 6: Markedsføring af den sydsandinaviske storbyregion

For det sjette er der markedsføring af området overfor turister og nye investorer. De organisationer, som har til opgave at tiltrække fremmede kunder kan udnytte, at den samlede masse er nemmere at "sælge", end de to regioners masser er hver for sig. Den internationale metropol og kulturby kan markedsføres som en del af de sydsvenske muligheder og svensk storindustri og natur som en del af det københavnske produkt. Markedsføringsorganisationerne kan organisere fælles produkter. Et aktuelt eksempel er Copenhagen/Øresund projektet ("One destination – two countries"), hvor turistorganisationerne sammen med andre [7] med baggrund i et cirka 100 mio. kr. stort budget markedsfører destinationen og en række turistrelaterede Øresundsregionale produkter overfor internationale turister. Når det drejer sig om store kongresser, kan man trække på ressourcerne i hele regionen og derved kan markedsføringen udstrækkes. Området har jo bevist, at vi kan påtage os gigantiske opgaver (Øresundsbroen) og løse dem til udmærkelse. Også når det gælder tiltrækning af fremmed kapital, er det oplagt, at markedsføre områdets samlede slagkraft og at pege på, at man opnår adgang til to systemer til prisen for et. Man oplever aktuelt i markedsføringsorganisationer, at store events har fået et bedre fundament. Hverken Rotary International Convention (med ca. 20.000 deltagere), Cancer kongressen (6000) eller Diabetes kongressen (6000) var blevet til noget uden Malmös hotelkapacitet. Parallelt hertil er tiltrækningskraften overfor internationale investorer blevet styrket, hvor fx Medicor Valley konceptet har været et hovedargument for medicinalvirksomheders lokaliseringsbeslutninger

(Biogen). København har succes, når man ser på antallet af nye internationale lokaliseringsbeslutninger - altså beslutninger om at etablere sig i byen. År 2000 var man nr. 19 på verdenslisten, og år 2005 er man nr. 7. Succes'en var ikke blevet til noget uden den Øresundsregionale dimension. Den kritiske masse opnås for en række mulige og realiserede aktiviteter, når man anser hele Øresundsområdet for en region. Argumentet bruges i markedsføring af byen og slår igennem i virkelighedens lokaliseringsbeslutninger.

Perspektiv 7: Udviklingsoptimisme

Den syvende vækstfaktor er optimisme. De nye udviklingsfaktorer spiller sammen og indebærer dynamik. Og dynamik er selvforstærkende. Der bliver vilje til at satse på yderligere fornyelse som Citytunnelen i Malmö og den københavnske metro. Man får mod på store projekter som for eksempel Ørestaden på Amager, Turning Torso og Västra Hamnen i Malmö, og man tør sigte på events, man førhen anså for urealistiske som for eksempel America's Cup og Olympiske lege. Øresundsområdets beboere og virksomheder har allerede markeret en ny selvtillid. Og den svenske og den danske stat har satset stort på at udvikle infrastrukturen, og også det er en medvirkende årsag til, at optimismen er udpræget og udviklingsstemningen er positiv. Begge forhold var imidlertid mere positive i tiden omkring broåbningen. Det kan man tilskrive en dalende tillid til staternes handlekraft, til den lokale organisationskapacitets formåen og til mediernes anekdotiske behandling af udviklingsprojektet.

De syv vækstperspektiver tegner hver for sig og tilsammen et billede af drivkræfter, som kan løfte Øresundsområdet til stærkere udvikling, end den man ville

have fået uden broen. Merværdien fra det Øresundsregionale udviklingsprojekt er den variation man tilsammen kan tilbyde af beboelsesmiljøer, uddannelse, arbejds- og levevilkår, og natur- og kulturoplevelser. På et - sammenlignet med andre regioner - lille areal og indenfor korte afstande finder man alt fra det globale dynamiske storbymiljø til landsbyernes attraktive småskala. Det er Øresundsregionens samlede indhold, der giver merværdi og konkurrencekraft, og som en samlet markedsføring bør udtrykke.

Udviklingsprocessen

Det Øresundsregionale udviklingsprojekt præsenterer tre etaper. Første etape var visionær og visionerne blev skabt før broen. De har i det store og hele stadig bærekraft. Dertil kommer den nyere vision om Euro-regionen. Anden etape indledtes med broåbningen. Nu skulle kræfterne slippes løs og visionerne gøres til virkelighed. Desværre er fokus i medierne stillet på, hvad man ikke klarede, mens alt det man klarede, blev behandlet med ligestyldighed. Aktuelt står man over for en tredje etape, som skal bæres af ny visioner, nye drivkræfter og nye projekter. Spørgsmålet er om en ny fase i den visionære proces er realistisk.

Storebæltsbroen var afslutningen på en proces, der gik ud på at binde Danmark sammen. Øresundsbroen er begyndelsen på en ny proces præget af barrierer. Det er tydeligt, at de to stater har glimret ved ikke at nedbringe barriererne og ved et generelt fravær i spørgsmålet om integrationsprocessen mellem Skåne og Sjælland. Det politiske momentum, der var op mod broåbningen - og broen, var et politisk projekt - der er helt dæmpet.

Integrationsprocessen går hele tiden fremad, men ikke så ha-

stigt som mange havde forventet. Der kræves stærkere indsats for at mindske barriererne, men tålmodighed er påkrævet. Regionen står absolut ikke på den øverste nationale dagsorden i Sverige og Danmark. Den er en sag for København og Malmö og muligvis for Skåne og Sjælland.

Øresundsvisionen var fra begyndelsen af 1990'erne båret af lokale hensigter om at sammenlægge de to regioner til een. Efterhånden fik man mere internationale perspektiver. I et skånskt perspektiv var man præget af en krisestemning, som efterhånden blev afløst af fremtidsstro. Man ønskede del i den internationale storbykvaliteter. I et københavnsk perspektiv var visionen ligeledes et svar på dansk nationalpolitik disfavorisering af storbyen i 1980'erne, hvor infrastruktur og statsinvesteringer kanaliseredes til Jylland. Det lokale københavnske perspektiv var, at man ville skabe et større marked. Man gjorde krav på Skåne.

Integrationsprocessen

En by - eller en byregion - er en koncentration af mennesker, aktiviteter, virksomheder, institutioner, bygninger og infrastruktur. En by er struktureret med basis i terminaler og netværk af veje, baner og ledninger. En by er konstitueret af markeder for arbejde, bolig, oplevelser, tjenesteydelser og varer. En by fungerer ved strømme af mennesker, varer, energi, informationer og penge. En by har en kulturhistorie, som indebærer en eller anden grad af fællesskab og identitet, og en by har et navn som indbyggerne vedkender sig og som kan brandes. En by har et territorium og et opland, som kan afgrænses geografisk og en by burde være - men er sjældent - en politisk enhed. Byer består af kvarterer, bydele, centerdannelser og forstæder. Byer er vokset fra ingenting til deres nuværende størrelse, og

Øresundsregionen tegner sig som en attraktiv region, der indenfor korte afstande spænder over dynamiske storbyregioner, regionale centre, småbymiljøer og landsbyer, og som store, produktive landbrugsområder, rekreative arealer og naturmiljøer af høj kvalitet. Kokke picnic på Amager Fælled.

under vækstprocessen er andre byer helt eller delvist blevet optaget i den dominerende enhed. Nogle enheder har mistet deres identitet under processen, andre har bevaret den i et eller andet omfang, selv om de er blevet dele af overordnede systemer.

Øresundsområdet store byer dominerer udviklingen alene i kraft af deres tyngde. Storkøbenhavn rummer godt 1,8 mio. mennesker og det tilsvarende vestsånske område tæller knapt 0,9 mio. indbyggere [8]. Det er det område, der er i centrum, når det gælder integrations- og storbykonkurrence-perspektiverne. Resten af den sjællandske øgruppe har 0,6 mio. indbyggere og omfatter selvstændige byer som Næstved, Slagelse og Holbæk, mens resten af Skåne har 0,3 mio. indbyggere blandt andet i byerne Kristianstad, Ystad og Hässleholm. Også disse oplande er med til at tegne en attraktiv region, der indenfor korte afstande spænder over dynamiske storbyregioner, regionale centre, småbymiljøer og landsbyer, og som rummer

store, produktive landbrugsområder, rekreative arealer og naturmiljøer af høj kvalitet. Til billedet af regionen hører, at man i udkanterne finder områder med egentlig økonomisk udviklingsproblematik. Regionen rummer diversitet og spændvidde fra den globale metropol til landsbygden. Den sjællandske og skånske befolknings ensartede værdier og holdningsprofil tegner - sammen med sikkerheds- og tillidsniveauet - en række konkurrencefordele, hvortil også samfundsstrukturer hører. Dertil kommer det grænseregionale perspektivs udfordringer og muligheder.

Det storkøbenhavnske bysystem er et system i balance og det samme er det skånske. Det, der er begyndt at ske i Øresundsområdet, er, at området skifter fra den gamle balancesituation med de to adskilte, velfungerende systemer til ét system, med en ny balance tegnet af nye strømme af mennesker, varer, ydelser, information, energi og kapital, konstitueret af nye markeder for bolig, arbejde, handel og oplevelser, strukture-

ret af veje, baner og terminaler og reguleret af nye fælles institutioner. Det kommer til at handle om rationel udvikling af regionens nye muligheder for økonomisk samarbejde. I det perspektiv indebærer styrkede kontakter altid potentiale for øget produktivitet og dermed for forbedring i den samlede velfærd. Visionen om at skabe en sydkandinavisk storbyregion er en realistisk vision, men man behøver ikke nogen særlig optik for at indse, at der er lang vej endnu. Visionen for det fremtidige bysystem tegner en by, der er differentieret i større omfang end de to hidtidige bysystemer er hver for sig. Den tegner også en by, hvor de to systemer og oplande kompletterer hverandre i en ny gensidighed, og hvor man kan udnytte hinandens netværk, for ingen forventer nogen total harmonisering, og et fælles navn er ikke nogen realistisk tanke.

Christian Wichmann Matthiessen er professor i geografi, Københavns Universitet.

Hvis ikke andet er angivet, er fotos taget af Lene Skytthe, By & Havn ©.

Noter

[1] Matthiessen, C. W., P. Enggaard & C. Hallerby (2007): Øresundsregionen 2020 – Fire fremtidsscenerier. Øresundsbron. Herværende artikel er i nogen grad baseret på denne rapport.

[2] Andersson, Å. E. & C. W. Matthiessen (1992): Øresundsregionen. Kreativitet, integration, vækst. Munksgaard.

[3] Matthiessen, C. W. (2004): The Øresund Area: Pre- and post-bridge cross-border functional integration: the bi-national regional question. *Geojournal* 61: 31-39, 2004.

[4] Olshov, A., P. Levring, C. W. Matthiessen & H. S. Christensen (2006): *Glokalisering 2006: Internationale koncerner i Norden*. ØI-forlag.

[5] Et eksempel fra hospitalsektoren: Lad os antage at en sjælden sygdom, hvor kirurgisk behandling er påkrævet, hvert år rammer 100 patienter i en population på 3 mio. mennesker. Lad os videre antage at behandlingen koster 500.000 kr. per patient, og lad os antage at en velfungerende afdeling klarer 100 behandlinger per år, og at en afdeling har en nødvendig mindste grundudgift til bygning, udstyr og personale på 20 mio. kr. per år uanset antallet af patienter. Hvis man vælger en løsning med en afdeling, der dækker alle regionens indbyggere koster en operation totalt dermed kr. 700.000. Vælger man derimod en løsning med to afdelinger, hvor den ene behandler 33 patienter, mens den anden behandler 67 patienter, bliver prisen på behandling det første sted kr. 1,1 mio., mens man på den lidt travlere afdeling kan nøjes med en udgift på kr. 800.000 per behandling. Til billedet hører at personalet på en afdeling, der udnyttes maksimalt, bliver dygtigere til at udføre operationen og at helbredelseskvoten altså forbedres.

[6] Øresund Industri & Handelskammer (2006): *Erhvervslivets Øresundsindex*.

[7] SAS, VisitDenmark, Region Skåne, Wonderful Copenhagen og The European Regional Development Fund.

[8] Det danske tal dækker Hovedstadsregionen og det svenske omfatter summen for de lokale arbejdsmarkeder Stor-Malmö og Skåne Nordvest.

Geografisk Orientering søger anmeldere

Geografisk Orientering modtager bøger inden for fagområderne: geografi og natur/teknik. Vi modtager bl.a. bøger fra Geografforlaget, Alinea, Flachs og Malling Beck.

Som anmelder kan du udvælge og anmelde bøger i Geografisk Orientering.

Da hovedparten af bøgerne er skrevet med henblik på undervisning er det en fordel, at du har med undervisningsbranchen at gøre, men alle der er interesseret er velkomne.

Anmeldelserne er uden honorar, men anmelderen beholder den anmeldte bog.

Har dette fanget din interesse, er du meget velkommen til at kontakte vores anmelderredaktør på nedenstående adresse for yderligere information.

Med venlig hilsen

Maja Enghave

Anmelderredaktør

Gamlevældevej 42,
3760 Gudhjem

e-mail:

Majaenghave@hotmail.com

Tlf: 35 26 12 37

Vestamagers planlægningshistorie

Af *Sven Illeris*

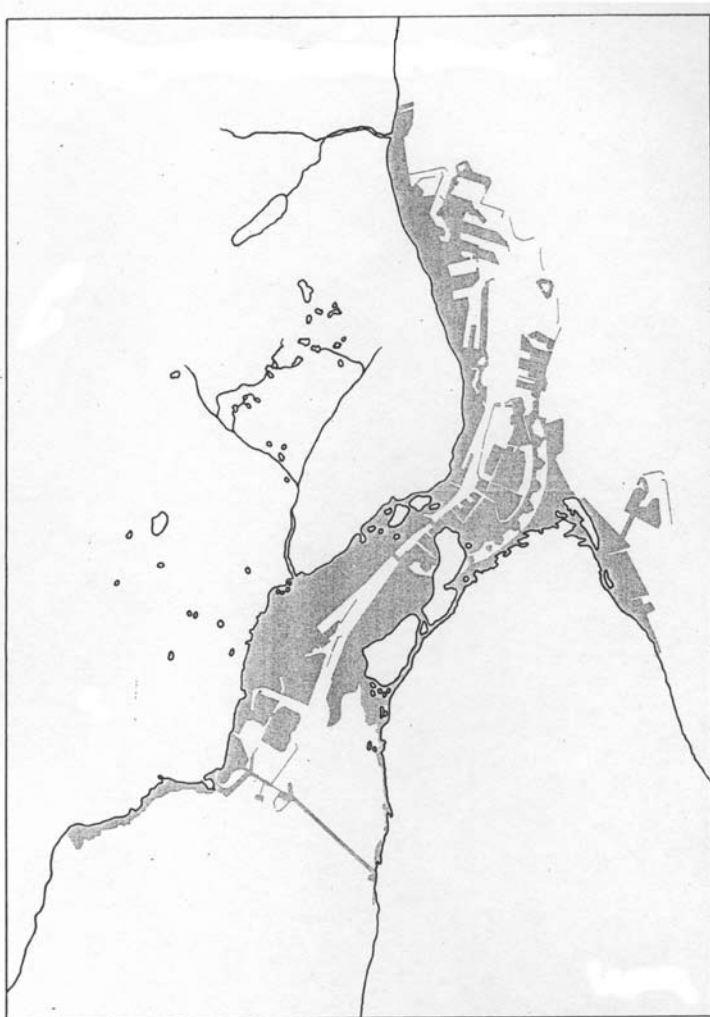
Vestamager er en helt speciel del af Hovedstadsregionen, indvundet fra havet og ind til for få år siden ubebygget. Artiklen handler om de dramatiske politiske kampe, der i det sidste halve århundrede har været udkæmpet om hvad arealet skulle bruges til.

Vestamagers planlægning har været et af de mest omstridte spørgsmål inden for Hovedstadsregionens planlægning. Der er skrevet meget, heraf meget polemisk, herom. Uden at være part i sagen har jeg fulgt forløbet på nært hold og vil prøve at se de overordnede spørgsmål fra flere sider. Derimod vil jeg ikke komme ind på detaljerne.

Farvandet mellem Sjælland og Amager, Kalveboderne, er fra naturens hånd meget lavvandet. Det har været langt bredere end nu, men siden København opstod i 1100-tallet er der løbende fyldt dagrenovation, affaldsjord fra byggeprojekter og andet materiale ud fra begge sider, lige til havneløbet i 1900-tallet fik sin nuværende form (figur 1).

På den måde er der i århundredernes løb blevet skabt velbeliggende byggegrunde. På Amagersiden var der endnu i 1930'erne ikke sket meget syd for Islands Brygge. Der var en stor losseplads ud for Amager Fælled, som fungerede til op i 1960'erne.

Under 1930'ernes og de første besættelsesårs store arbejdsløshed kastede myndighederne deres blik på farvandet syd for den sluse (ved den nuværende Sjællandsbro), der regulerer vandstanden i Københavns havn. Her kunne der ved et landvindingsprojekt med den tids teknik skaffes beskæftigelse til mange mennesker. 25 km² på Amagersiden blev inddæmmet i 1939-43. (Se Amager før og efter inddæmning-

Figur 1. Kalveboderne: Oprindelig kystlinje og opfyldninger til 1944. Kilde: Stadsingeniørens Direktorat 1967.

gen i figur 3 til artiklen om Amager Fælled og Kalveboderne).

Der var ikke tale om opfyldning, det meste af arealet ligger under havoverfladen – indtil -3 m – og må holdes tørt ved pumpning. Kommunalt blev arealet hægtet på de tilstødende kommuner København og Tårnby. Staten ejede arealet, som foreløbigt blev anvendt af militæret, men i 1939 lovede staten at oprette et sameje med Københavns kommune, når militæret forlod det.

Man kan i dag undre sig over, at både de opfyldte arealer syd for Islands Brygge, Amager Fælled og det senere inddæmmede areal længe fik lov at ligge ubebygget hen. Det forklares i den første regionplan for Hovedstadsregionen, "fingerplanen" fra 1947: Med udbygningen af Københavns sydhavn til erhvervsområde i begyndelsen af 1900-tallet var der skabt rigeligt med problemer mellem skibstrafikken gennem havnen og landtrafikken på broerne mellem Amager og Sjælland. Yderligere erhverv og boliger på Amager – bortset fra mindre afrundinger – ville kun gøre ondt værre. Vandforsyning og kloakering på det flade Amager krævede også dyre pumpningsanlæg. Desuden var det et overordnet princip i fingerplanen at friholde grønne kiler mellem de bebyggede arealer så langt ind mod byens centrum som muligt. Byudviklingsplanen for Københavnsområdet fra 1951 og den mere detaljerede generalplanskitse for Københavns kommune fra 1954 fastholdt disse principper. I de følgende år begyndte Københavns kommune dog i det stille at syle med tanker om bebyggelse.

Slaget om Urban-planen

Det var Københavns Kommunes finansproblemer, der brød fredden. I 1950'erne var Københavns kommune (bortset fra Vestamager) så godt som fuldt udbygget, og folketallet begyndte at gå tilbage. Og hvad værre var: Høj-

konjunkturen fra omkring 1960 betød, at de bedste skatteydere kunne realisere drømmen om parcelhus og bil ved at flytte ud i omegnen, mens de, der blev tilbage, overvejende var ældre, fattigere og i stigende grad ramt af sociale problemer. Kommunens indtægter svigtede, og udgifterne steg.

Den dynamiske Urban Hansen blev overborgmester i 1962 og så, at det ikke kunne blive ved med at gå på den måde. Han forsøgte først at finde en ordening med omegnskommunerne, men de sagde nej. Derefter så han den eneste løsning i at genoptage boligbyggeriet i kommunen, så at den fik fler skatteydere. Det eneste, der virkelig ville batte, var at bebygge Vestamagers tomme kvadratkilometer, hvoraf de nordligste endda var særdeles velbeliggende, mindre end 2 km fra Rådhuspladsen. Stadsingeniøren havde beregnet, at der på Amager kunne bygges 175.000 nyboliger, med tidens husstandsstørrelser betød det næsten en halv million beboere.

Urban Hansen gik i forhandling med staten (Finansministeriet) og opnåede i 1964, at det lovede sameje blev oprettet. Det omfattede 8 inddæmmede km² i Københavns kommune samt 4 km² bestående af Amager Fælled plus opfyldt areal.

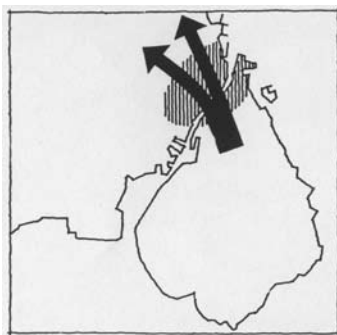
Urban Hansens byggeplaner var helt på tværs af den i

1963 godkendte foreløbige regionplan, "1. etape-planen", men Boligministeriet fik som byplanmyndighed kun gennemført, at der skulle udskrives en offentlig konkurrence om byplan for området – en plan som siden efter loven skulle godkendes af Boligministeriet.

Dette kup vakte stor opsigt, og mange byplanlæggere protesterede under henvisning til

- problemerne omkring broerne over havnen,
- at en stor del af det nordlige Vestamager ville blive stærkt støjramt af den hastigt voksende flytrafik, specielt på lufthavnens SØ-NV-gående startbane, med mindre lufthavnen blev flyttet til Saltholm,
- at den luftforurening af de centrale bydele, der nu var ved at blive et stort problem, blev dæmpet af den fri adgang for de hyppige, nogenlunde rene sydvestlige vinde,
- at projektet var helt på tværs af regionplanen, og derved dels brød med et af hovedformålene med planlovgivningen, nemlig at undgå spredt og dermed unødigt dyr byggemodning, dels svækkede den almindelige tillid til byplaner,
- og at trafikken mellem de påtænkte byområder og resten af byen – selv hvis den i højest mulig grad blev kollektiv – uundgåeligt ville belaste de tæt bebyggede centrale bydele hårdt.

Det sidste kræver en nærmere forklaring. Som en kystby, der endda hidtil overvejende kun havde kunnet vokse over 120 af cirkelns 360 grader, havde København i sammenligning med byer inde i land den ulempe, at afstandene mellem forstæderne og centrum bliver længere. Men til gengæld belaster gennemfartstrafikken de centrale bydele mindre hårdt end i en by inde i land. Som figur 2 viser, ville en bebyggelse af Vestamager ramme de tæt bebyggede centrale og vest herfor beliggende dele af København.

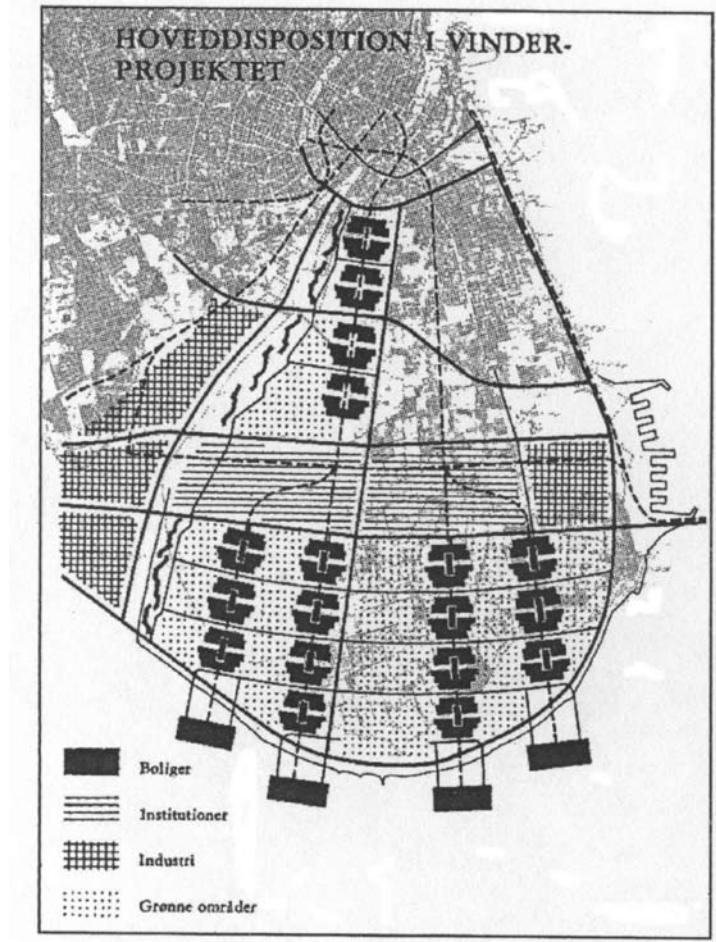

Figur 2. Byvækst på Amager belaster de tæt bebyggede dele af København.
Kilde: Gaardmand 1981.

Disse argumenter hjalp dog ikke, byplankonkurrencen blev udskrevet i 1964 og afgjort i 1965. Vinderprojektet (figur 3), der forudsatte, at lufthavnen blev flyttet til Saltholm, fandt på Amager plads til 18 meget tæt bebyggede, banebetjente bydele samt en række højhuse langs Kalveboderne, i alt med ca. 300.000 beboere. Det friholdt ret store grønne arealer, men var uklart med hensyn til de ny bydeles tilknytning til den eksisterende by.

I de følgende år bølgede diskussionen om Vestamagers fremtid frem og tilbage. Uenigheden strakte sig langt ind i Københavns kommunes forvaltning (Lyager 1996), og konkurrencevinderne trak sig ud af arbejdet. Lufthavnens placering blev et hovedspørgsmål. En ny, stærk politisk aktør kom på banen, da der i 1967 blev oprettet et Egnsplanråd (i 1974 omdannet til et lovfæstet Hovedstadsråd), hvis medlemmer var udpeget af områdets kommuner og amter, og hvori Københavns kommune udgjorde et mindretal. Da det spillede ud med et nyt regionplanforslag i 1973, havde en grøn kile fået højest prioritet på Vestamager, hvor der kun var gjort plads til 25.000 boliger – som endda forudsatte, at lufthavnen blev flyttet til Saltholm. Det eneste der skete i denne periode var, at Bella-centret i 1975 flyttede fra Bellahøj til Vestamager, hvor det siden udviklede sig til et meget stort udstillings- og kongrescenter.

Det endelige punktum blev sat i 1975, da Folketingets Udvalg for Fysisk Planlægning modsatte sig mer end 400 boliger på Vestamager og dermed gjorde det umuligt for miljøministeren, (der nu havde fået planlægningen under sig), at godkende Københavns kommunes planforslag. Lufthavnen blev, hvor den var, Københavns kommunes finansproblemer blev værre og værre, og langt

Figur 3. Vinderprojektets forslag i byplankonkurrencen 1965. Kilde: Lyager 1996.

størstedelen af Vestamager blev i 1990 fredet. "Urban-planen", som oprindeligt var betegnelsen for hele Urban Hansens boligprogram, blev det almindelige navn for de 1800 realiserede boliger mellem Peder Lykkes vej, Englandsvej og Røde Mellevej.

Ørestadens oprindelse

Efter at der i en årrække havde været ret stille om Vestamager, blev planerne for området igen genstand for stor interesse omkring 1990.

Baggrunden var denne gang Hovedstadsregionens befolknings- og erhvervs-mæssige stagnation, der satte ind i begyndelsen af

1970'erne og altså havde været længe. Statsminister Poul Schlüter og oppositionsleder Svend Auken fandt sammen i et ønske om at få gang i regionen igen og nedsatte i 1989 en hurtigt arbejdende "initiativgruppe" med bl.a. Københavns kommunes ny overborgmester Jens Kramer Mikkelsen som medlem. Gruppens forslag til, hvad der konkret kunne gøres fra statens side, var at få de gamle planer om store trafik anlæg realiseret.

Regeringen nedsatte derfor i 1990 et embedsmandsudvalg om Hovedstadsområdet trafikinvesteringer med departementschef Hans Würtzen fra Finansministeriet som formand. Udvalget

skulle både opstille en plan for de samlede trafikinvesteringer og et forslag til deres finansiering. Dets forslag fra 1991 gik ud på at skabe en ny bydel ("Ørestaden") på den del af samejearealerne, der ikke var fredet, og i denne bydel at etablere et trafiksystem, finansieret ved at grundene blev solgt til høje priser.

Den vigtigste del af trafiksystemet var en tvedelt metrolinie fra Ørestad og Østamager til Frederiksberg. Et metrosystem i København havde der længe været behov for. Når det ikke var imødekommet før, var det i høj grad, fordi provinsflertallet i Folketinget holdt sig til princippet om, at staten skulle betale landstrafik, mens metroen var lokaltrafik, som københavnernes selv måtte betale. Med økonomiens tilstand i Hovedstadsregionen var det ikke realistisk. Würtzenudvalgets finansieringsforslag kan anskues på to måder: At staten solgte et aktiv for at finansiere metroen betød at provinsboerne alligevel medfinansierede denne. Eller at Vestamager slet ikke var et økonomisk aktiv, så længe der ikke kunne bebygges, og at provinsboerne altså ikke slap nogle penge.

I Würtzen-udvalgets betænkning er der krasbørstige mindretalsudtalelser fra de medlemmer, der ikke repræsenterede staten og Københavns og Frederiksberg kommuner, og som fandt, at udvalget ikke opfyldte sit langt bredere kommissorium. Og udvalget blev kritiseret for ikke at følge spillets regler (Gaardmand 1991). Men selvom de var blevet fulgt, var resultatet nok blevet det samme pga. folketingsflertallet.

På grundlag af Würtzen-udvalgets betænkning fra 1991 vedtog Folketinget i 1992 en "Lov om Ørestaden", ifølge hvilken der i 1993 blev oprettet et Ørestadsselskab, der fik overdraget en 5,5 km lang og 500-700 m bred stribe af sameje-arealerne i Københavns kommune (i alt 310 ha) med ret til at sælge byggeretten. Selskabet

fik desuden pålagt at oprette og drive en metro gennem området til det centrale København og Vanløse, med en gren langs Amagers østkyst til lufthavnen.

Hovedformålet med den ny bydel var ikke, som med Urban-planen, boliger, men erhverv. Beliggenheden mellem Københavns centrum, lufthavnen og den samtidig besluttede faste forbindelse over Øresund var fremragende, der var store forventninger til lokalisering af internationale og avancerede erhverv, og der regnedes med 60-80.000 arbejdspladser. Initiativtagerne var opmærksomme på at undgå Urban Hansens ufølsomme stil over for både bygninger og mennesker: Området skulle planlægges omhyggeligt efter en konkurrence, arkitekturen skulle være i verdensklasse, og der blev sat et stort public relations arbejde i sving.

Noget af kritikken mod Urban-planen var ikke længere relevant. Med de stærkere flymotorer, der nu blev benyttet, var flyene mindre følsomme over for sidevind, og SØ-NV startbanen sjældent anvendt. Besejlingen af sydhavnen var næsten ophørt på grund af industri-nedlæggelser. Den grønne kile var respekteret, og sydvestenvinden fik næsten frit spil.

Ikke desto mindre blev også Ørestadsplanerne udsat for omfattende kritik fra mange – ikke alle – planlæggere. Bl.a. udsendte Danske Arkitekters Landsforbund, Foreningen af Byplanlæggere og Dansk Byplanlaboratorium, støttet af 6 byplanprofessorer (jeg var en af dem) i 1991 et kritisk notat. Blandt argumenterne mod Ørestaden var:

- Ligesom Urban-planen ville Ørestaden forøge trafikpresset på Københavns centrale bydele. Ganske vist ville persontrafikken i vid udstrækning benytte metro: Men selvom Ørestads vejnet blev dimensioneret meget småt med henblik på at presse folk til at

bruge metroen, ville det være urealistisk at vejtrafikken ikke skulle forøges.

- Der var netop i 1989 godkendt en ny regionplan med plads til ca. 0,6 mio etage-m² på Vestamager. Den gik Ørestadsudbygningen med sine 3,1 mio etage-m² helt på tværs af. Igen med de tidligere nævnte uheldige følger for planlægningen som styringsredskab i vores samfund.
- Der var allerede et betydeligt overudbud af erhvervsarealer i regionen: Hvor gamle industrier blev nedlagt, i "fingrene", på havnearealerne mv. Når de offentlige investeringer, som regionplanen forudsatte, blev forøget med dem i Ørestaden, ville nogle af investeringerne være spildt.
- Med gennemførelse af de overordnede beslutninger ved en lov – vedtaget uden grundige forundersøgelser – og ved at lade et selskab reelt forestå den detaljerede planlægning, foregår Ørestads-planlægningen uden den borgerinddragelse, som ellers siden 1970'erne er foreskrevet i planlovene. Ganske vist skal Ørestadsplanerne udmøntes i kommunale lokalplaner, der skal underkastes borgerdeltagelse, men det sker først efter, at alle afgørende beslutninger er truffet.
- Amager-delen af metroen er placeret, hvor det er billigst, dels ad Amagerbanens gamle tracé langs østkysten (i mange år ikke benyttet af andre end Olsen-banden), dels vest for den ældre bebyggelse. Det er udmærket, at den ny Ørestads-bebyggelse bliver opført stationsnært, men uheldigt at de fleste amagerkanere, der bor i nærheden af Amagerbrogade, får lange afstande til metrostationerne.

Uanset kritikken er planlægningen og udbygningen skredet frem efter de i loven angivne be-

Figur 4. Helhedsplan 1995 for Ørestaden. Kilde: Nielsen 1998.

stemmelser. Konkurrencen blev udskrevet og kom til at danne grundlag for, at Ørestadsselskabet i 1995 fremlagde en "helhedsplan" (figur 4), som siden er fulgt op i Københavns Kommunes planlægning. De første arealer er bebygget, og metroen blev taget i brug i 2002 (figur 5).

Hvor metroen krydser den vest-østgående jernbane fra hovedbanegården til lufthavnen, er der opført et butikcenter, Field's. Det er større end sådanne normalt får lov til at blive bygget, efter at Svend Auken som miljøminister i 1997 fik indsat begrænsninger for butiksstørrelser i planloven. Og der var megen modstand fra Amagers beboere mod det store, for dem afsides beliggende Field's. Men Auken var jo også en af Ørestads politiske fædre. Han fik det oprin-

Figur 5. Flyfoto af helhedsplanens nordlige del under realisering. I forgrunden dens grønne afsnit, bagved det nordlige afsnit. I baggrunden Københavns Havn, til venstre Amager fælled, til højre den ældre Amagerbebyggelse, bl.a. "Urban-planen". Foto: Ole Malling, 2008 ©.

delige projekt beskåret noget og godkendte derefter resten, – der stadig var og er landets største indkøbscenter.

Organisatorisk blev metroen i 2007 udskilt i et selskab for sig, mens resten af Ørestadsselskabet blev lagt sammen med Københavns havn til et arealudviklingsselskab, nu kaldet "By & Havn".

Hvordan går det?

I begyndelsen syntes Ørestadsselskabets grundvalg at gå trægt, men det har siden accelereret. I følge By & Havns hjemmeside var der pr. marts 2008 solgt jord til godt halvdelen af de planlagte 3,1 mio etage-m². Fordelt efter anvendelse og tid fordelte projekterne sig således:

Antal projekter	Taget i brug	Startet/planlagt
Boliger (incl. kollegier)	18	8
Boliger+erhverv	0	8
Kontorhuse	3	4
Hoteller	0	2
Erhverv i øvrigt	4	5
Offentlige institutioner	7	2
I alt	32	29

Boligerne har således udgjort en stor del af det hidtidige byggeri, og der bor nu ca. 5000 mennesker i Ørestad (By og Havns hjemmeside 2008). Blandt de tidlige købere var der også en del statslige og kommunale institutioner. Finansministeriet har sikkert været tilfredsmedstatsinstitutionernes (fx DRs) loyalitet (figur 6). Blandt erhvervene tæller service, der betjener Ørestad og de tilgrænsende bydele, tungt. Der bliver mer erhvervsbyggeri færdigt i de kommende år, men det bemærkes, at bygherrerne kun undtagelsesvist (et wellness-center og et ingeniørfirma) er de fremtidige brugere selv – de øvrige projekter bygges til udlejning/salg.

Metroen blev nogle år forsinket, men den kom dog stort set tidligere end de første boliger, så at folk ikke – som i Køge Bugt-området – vænnede sig til at køre i bil. Nu fungerer den godt.

Det er endnu for tidligt at vurdere, om målsætningen om, at persontrafikken skal være kollektiv, kan holde. Og dermed også om hvor stort det omdiskuterede pres på Københavns centrale-vestlige bydele bliver.

Der er opført arkitektonisk værdifulde bygninger i Øresta-

den. Om det vil lykkes også at skabe gode bymiljøer, er det for tidligt at sige noget om.

Målet om Ørestaden som et stort internationalt, avanceret erhvervscenter kan ikke siges at være nået. Men der kan jo komme flere af den slags virksomheder ind, end der hidtil er kommet.

Hovedstaden har som bekendt siden begyndelsen af 1990'erne fået et kraftigt opsving, men det skyldes ikke direkte Ørestaden, som først er kommet til efter årtusindskiftet. De politiske signaler om, at nu skulle der ske noget i København, kan imidlertid meget vel indirekte have påvirket virksomhedernes beslutningstager, der sjældent er så rationelle som megen lokaliseringsteori forudsætter.

Sven Illeris, tidligere redaktør af Byplan og tidl. professor, Roskilde Universitetscenter.

Kilder

Gaardmand, Arne (1981), Bilen og byen – hvem styrer hvem. Byplan, 33. årg. Nr. 1, 12-16.

Gaardmand, Arne (1991), Bro til drømmeland. Urania, Frederiksberg.

Hartoft-Nielsen, Peter (1993), Realisme og byplanfaglig debat skal sikre Ørestaden kvalitet. Byplan, 45. årg. Nr. 2, 68-70.
Jensen, Peder Boas (2008), Vil det samme ske her? Interview i Berlingske Tidende/Boligen 21.juni.

Jørgensen, Ib (1995), Den lille Ørestads undfangelse og fremtid. Byplan, 47. årg. Nr. 1 (særnummer om Ørestads-konkurrencen), 26-30.

Lyager, Poul (1996), Ti år med en generalplanskitse 1958-1968. Byplanhistoriske noter 33, Dansk Byplanlaboratorium, København.

Nielsen, Lars (1998), Status for Ørestaden. Byplan, 50. årg. Nr. 3, 122-131.

Rasmussen, Steen Eiler (1969, 2. udg. 1994), København. Gad, København.

Stadsingeniørens Direktorat (1967), Amager og generalplanen. København.

Thomassen, Ole (1964), Amager, Urbanplanen og hovedstadens fremtid. Byplan, 16. årg. Nr. 5-6, 114-126.

Udvalget om Hovedstadsområdets trafikinvesteringer (1991), Forslag. København

Figur 6. Blandt Ørestadens arkitektonisk markante bygninger er DR-byen, der passerer af metroen. Foto: Lene Skytthe, By & Havn.

Amager Fælled og Kalveboderne

Af Bjarne Furhauge

Området Vestamager har været militært område fra 1600-tallet til midten af 1900-tallet, og det meste er derfor først sent blevet inddraget i byudviklingen. Store dele er desuden først blevet opfyldt og inddæmmede i løbet af 1900-tallet. Imidlertid har der været fremsat adskillige forslag til dette områdes fremtidige anvendelse.

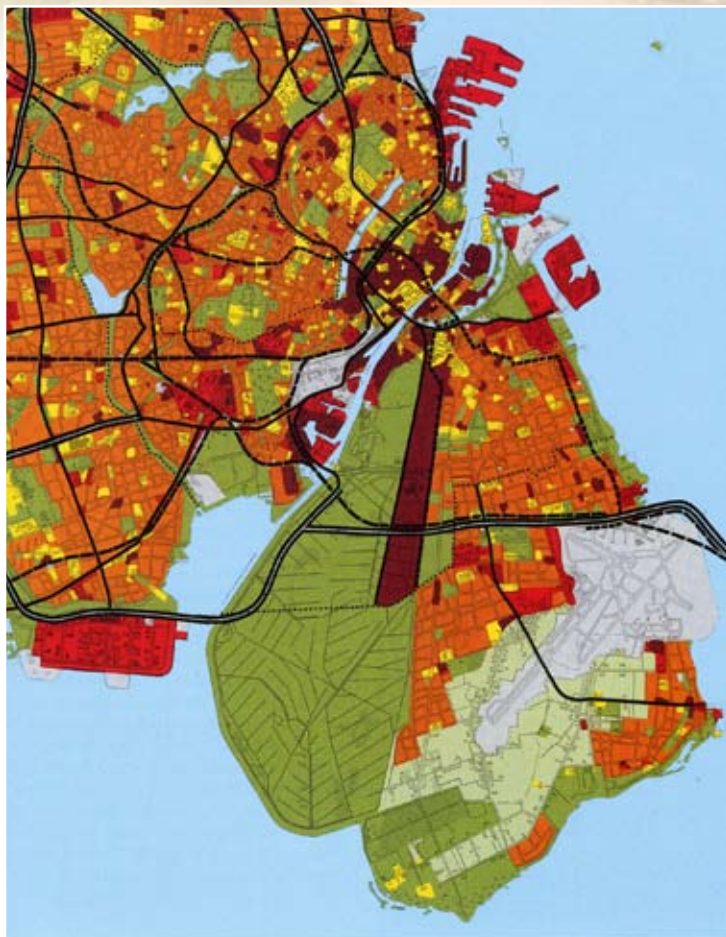
Amager Fælled før der var lagt planer for Ørestaden. Mette Starch Truelsen, 1992.

Amager Fælled

Vestamager dækker i denne forbindelse Amager Fælled og Kalvebodområdet. Amager Fælled udgør den nordlige del og Kalvebodområdet arealerne længere mod syd. Langs Amagers oprindelige kyst strakte sig tidligere gamle hævede havbundsområder, som udgjorde græsklædte fællede, som i århundreder har været græsningsområder for Amagers bønder. Disse områder blev med undtagelse af Amager Fælled udstykket og udskiftet i begyndelsen af 1800-tallet. Når Amager Fælled undgik denne proces hang det sammen med, at militæret allerede i 1600-tallet var begyndt at interessere sig for området, som senere udviklede sig til et vigtigt øvelsesterræn kaldet Den kongelige militære Eksercerplads.

Igennem årene blev der på området anlagt en række forskellige batterier og skydebaner.

De nordligste og østligste dele af fælleden blev allerede i 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet inddraget til bebyggelse. I 1841 afstod militæret rettighederne til et mindre område, hvor nu Finlandsgade, Brigadevej og Sundholmsvej ligger. I 1899 overtog kommunen 17 ha samtidig med, at den afstod den hidtidige græsningsret på resten af fælleden. På

Figur 1. Oversigtskort over Amager, der viser "slipset", de inddæmmede arealer samt de nye motorvejs- og jernbaneanlæg. Kilde: Ørestad, Københavns Kommune, 2003.

Figur 2. Som det ses var store dele af det senere Vestmager endnu i 1940 dækket af vand. Kilde: Generalplanen Amager. Stadsingeniørens direktorat 1967.

det afståede areal opførtes 1904-08 Sundholm som erstatning for Københavns Tvangs- og Arbejdsanstalt på Ladegaarden som lå i området mellem Åboulevarden og Rosenørns Alle. I dag benyttes de smukke bygninger som forsorgshjem, herberg og en lukket afdeling for unge kriminelle. På det afståede område anlagde kommunen endvidere to skoler, Amagerbro Skole og Sundbyvester Skole, siden 1990 sammenlagt under navnet Amager Fælled Skole.

Mod nord tog man i 1890 fat på bygningen af en ny kaserne for 2. Artilleriregiment, den kaserne som i 1933 fik navnet Artillerivejs Kaserne efter at 10. artilleriafdeling/luftværnsregimentet fik kasernen som hjemsted. Arealet ved siden af kasernen blev en halv snes år senere overladt til det ny-

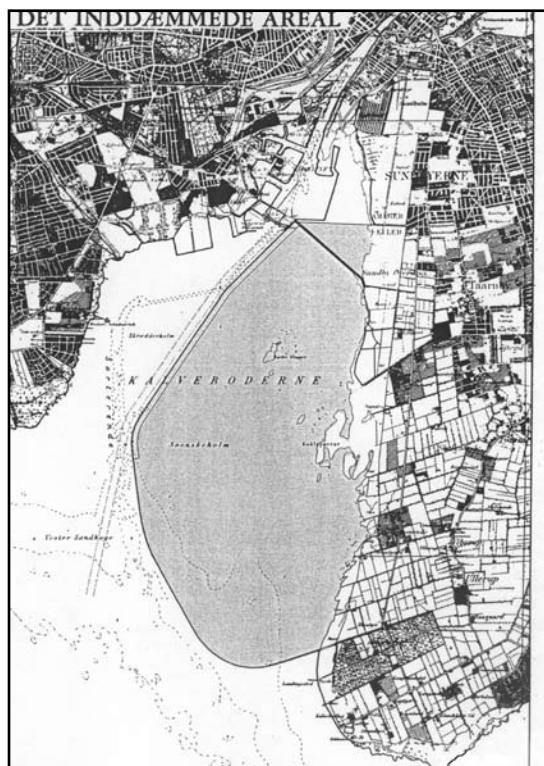
oprettede Statens Seruminstitut. Både terrænet med kasernen og Seruminstitutets måtte hæves med omved 2 m. Materialet hertil fik man dels fra udgravning af Kalvebod Strand og dels fra nedbrydningsmaterialer fra det i 1884 nedbrændte Christiansborg slot. I 1973 overtog Seruminstitutet Artillerivejs Kaserne.

I 1886 byggede militæret en baraklejr tæt ved den nuværende Artillerivej, hvor der tidligere i over hundrede år havde været etableret en teltlejr hver sommer. I 1916/17 opførtes i tilknytning hertil en stor hangar til opbevaring af hærens ballonmateriel. Under Anden Verdenskrig brugte besættelsesmagten lejren, og efter krigen indrettede Bolig- og Indenrigsministeriet her Kollegiet Ballonparken, som blev taget i brug i 1948. Hangaren er

i dag indrettet til rideskole og barakbyen er blevet indtaget af boligløse, en slags pendant til Christiania.

Med åbningen af den nye Langebro i 1903 og anlægget af Amager Boulevard blev de nordlige områder attraktive og her opførtes en række forskellige institutioner på de oprindelige militære arealer. Her kan, udover Seruminstitutet, nævnes, Statsprøveanstalten (nu nedrevet) og senere Den kongelige Mønt og Kvinderegensen, og på Artillerivej opførtes 1943/44 Statens Politiskole. Frem til 1970'erne var det kun mindre indgreb, der fandt sted. I 1955/56 blev der ved Amager Fælledvej opført et domicil for Statens Husholdningsråd.

Det næste større indgreb i Fælledens arealer kom i årene 1972-79, da Københavns Universitet

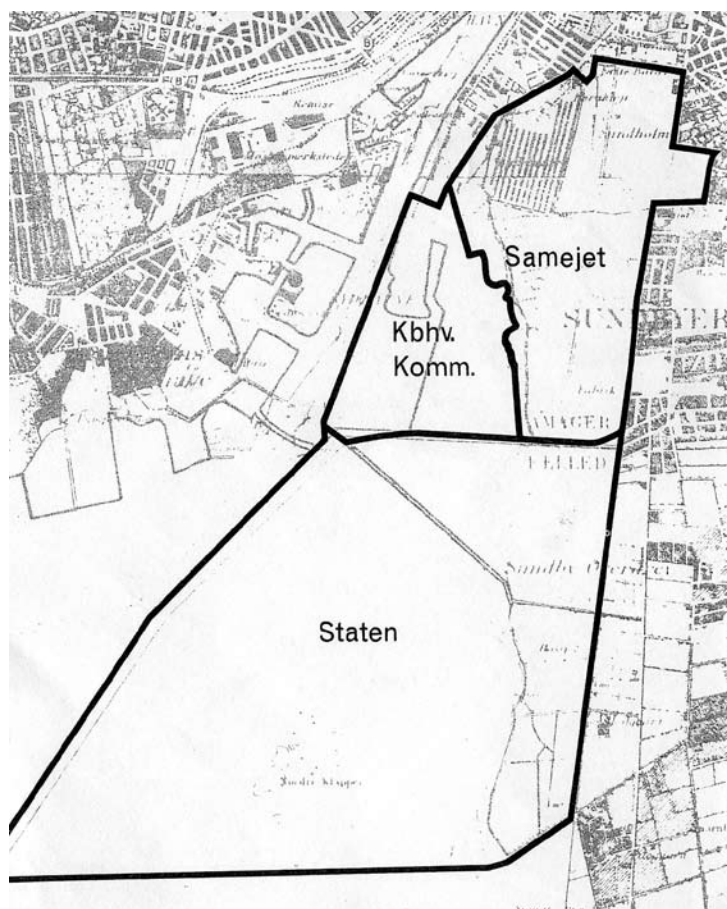
Figur 3. Kortet viser det store inddæmmede område og sejlfrenden op til slusen ved Sjællandsbroen. Kilde: Generalplanen Amager. Stadsingeniørens direktorat 1967.

Amager (KUA) blev opført for de humanistiske videnskaber. Det var oprindeligt meningen, at placeringen skulle være midlertidig, hvorfor bygningerne blev udformet, så de ville kunne anvendes senere til andre formål. KUA skulle efter planen senere flyttes til større og mere permanente bygninger længere mod syd i overensstemmelse med den store Vestamagerplan fra 1965, som siden blev opgivet. I dag udbygges KUA som en del af den nye universitetsby i Ørestaden.

Selvom der i tidens løb er sket indhug i det gamle fælledareal er Amager Fælled også vokset ved at tidligere lavvandede områder er blevet inddraget ved betydelige opfyldninger i forbindelse med store lossepladser for enden af Artillerivej, hvis fortsættelse i dag netop hedder Lossepladsvej.

Kalvebodområdet

I 1930'erne med den store arbejdsløshed fremkom der flere forslag om at igangsætte offentlige arbejder f.eks. bro- og tunnelbyggerier og et spektakulært forslag om at etablere en skibsfartskanal tværs over Amager fra Kalveboderne til Øresund; et forslag, der ikke nød fremme. Det gjorde derimod et andet forslag, der gik ud på at grave en fire meter dyb sejltrede gennem Kalvebod Strand. Det opgravede materiale skulle bruges til en dæmning, og arealet bag denne skulle så anvendes og tørlægges for at kunne anvendes til militært øvelsesterræn. Pengene til dette projekt skulle fremskaffes ved salg af det hidtidige militære skydeterræn på Amager Fælled. Efter at forslaget var blevet antaget, blev der hurtigt nedsat et udvalg med repræsentanter fra Krigsministeriet, Landbrugsministeriet, Marineministeriet samt Københavns og Tårnby kommuner. Betænkningen blev afgivet 3. maj 1937 og lovforslaget blev fremsat 2. februar 1939 sammen med forslaget om Rømdæmningen. Allerede i august samme år blev arbejdet

Figur 4. Kortet viser det oprindelige samejeområde fra 1939 samt de senere tilkomne områder. Kilde: Generalplanen Amager. Stadsingeniørens direktorat 1967.

påbegyndt. Der blev anlagt en 12,6 km lang og 3,0 – 3,5 m høj dæmning fra slusen i sydhavnen mod nord til Kongelunden mod syd. Det meste af de næsten 1.4 mio. km³ jord, der skulle til, kom fra den uddybede sejltrede, der blev udgravet næsten parallelt med dæmningen. Da meget af det inddæmmede areal lå op til tre meter under havniveau måtte der etableres en række pumpestationer. Desuden udgravedes der kanaler og et net af grøfter, der kunne lede vandet hen til pumpestationerne. Den opgravede jord spredtes ud over arealet for at hæve det. Selve hoveddæmningen var færdig i august 1944. (Se figur 3).

Mens der ved udgravningen af sejltredden og opbygningen af dæmningen blev brugt gravemaskiner og tipvognstog, blev de 77 km grøfter gravet med spade og skovl. Man forsøgte at undgå at for mange unge arbejdsløse af besættelsesmagten skulle blive tvunget til at tage arbejde i Tyskland.

Størstedelen af det 2.500 ha inddæmmede område stod det meste af året under vand og først efter 12 års systematisk pumpning og dræning kunne skydeterrænet tages i brug af Forsvaret i januar 1957.

Ideen med et militært øvelsesterræn inde i en storby var af bl.a. miljømæssige årsager forfej-

Naturen på Amager Fælled giver bybørnene let adgang til naturoplevelser – her under arrangementet "klap en ko". Lene Skytthe, By & Havn, 2008.

let. Ved planlægningen af arealet i slutningen af 1930'erne passede afstandene, men ved ibrugtagningen var de helt utilstrækkelige til fx artilleriskydninger. Disse ophørte dog også i 1965, men andre våben som morterer og dysekanoner, fortsatte man med. Presset på militæret voksede, og i 1979 blev det hidtil indhegnede område, Kalvebod Fælled, åbnet for publikum; i første omgang dog kun på enkelte søndage og på særlige stier. I takt med rydningen af ammunition på arealet kunne stadig større områder åbnes for offentligheden, men først den 22. juni 1984 blev området, som nu fik navnet Vestamager helt åbnet for publikum, dog med undtagelse af den sydlige del, der blev udlagt som fuglereservat.

En af forudsætningerne for hele inddæmningsprojektet var, at militæret opgav det tidligere skydebaneterræn på Amager Fælled, og at arealet skulle overgå

til et sameje mellem staten og Københavns Kommune. Denne overenskomst fra 1939 bliver i 1984 fornyet derhen, at efterhånden som militæret rømmer de inddæmmede områder inden for kommunegrænsen skal disse overgå til samejet, ligesom dette også skulle ske med de land- og vandarealer (ca. 130 ha), der ligger vest for Amager Fælled, men som Københavns Kommune forventeligt ville få tilladelse til at opfylde.

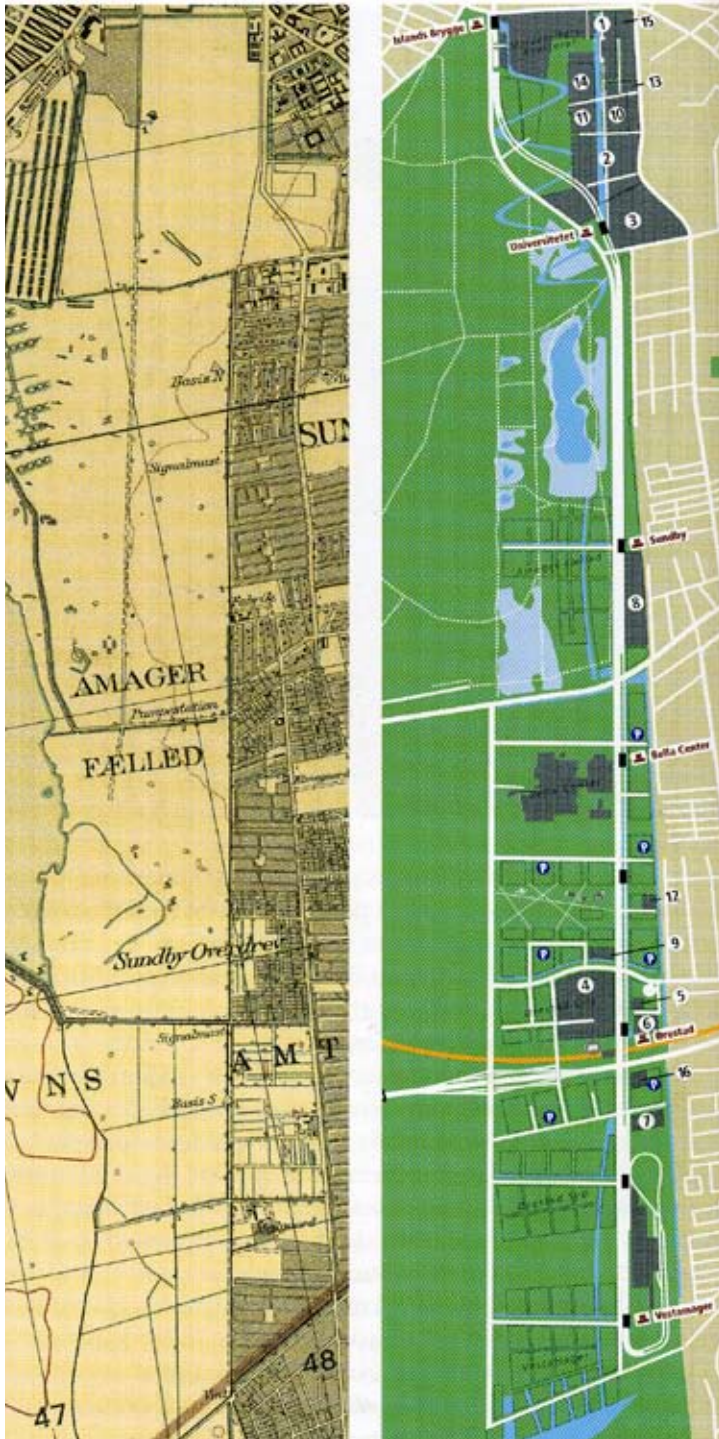
Københavns Kommune ønskede en væsentlig del af samejearealet på Amager Fælled anvendt til boligbebyggelse, og en dispositionsplan fra 1942 omfattede en bebyggelse til 20.000 – 30.000 mennesker på Amager Fælleds østlige del, mens der i den vestlige del var udlagt 150 ha som folkepark. Dette muliggjorde så også, at der her i en årrække

kunne ske opfyldning med dagrenovation.

I den senere såkaldte Fingerplan fra 1947 ønskes der ikke nogen byudvikling på Vestamager. Der peges på en række vanskeligheder, herunder at trafikken til og fra Amager skal passere to broer, hvad der med en kraftig bebyggelse giver trafikale problemer. Også det, at Amager er lavtliggende og flad og derfor vanskelig et kloakere og at få tilvejebragt tilstrækkeligt drikkevand indgår i beslutningen. Der ønskes derfor kun en afrunding af den eksisterende bebyggelse.

Amager Fælled tænkes i Fingerplanen som en af de grønne kiler, der føres langt ind mod de centrale bydele.

I Egnsplanskitsen fra 1960 bringes der ikke noget nyt ind om Amager. Det anføres, at så længe det uafklarede spørgsmål om lufthavnens udvidelse eksisterer,

Figur 5. "Slipset": Ørestaden er placeret i et bånd inden for den oprindelige kystlinje omkring den nyanlagte metrolinje. Kilde: Amager, K.-E. Frandsen m.fl., Nyt Nordisk Forlag 2002.

må en bymæssig udvikling på Amager stilles i bero. I stadsingeniørdirektoratets beretning for 1961-62 oprulles dog et langtidsperspektiv for Vestamager under forudsætning af lufthavnens flytning til Saltholm. Overborgmester Urban Hansen igangsætter et storstilet byggeri, der når de militære anlæg endelig var ryddet skulle indebære boligbyggeri til 75.000 – 100.000 mennesker.

Problemer med bl.a. etablering af tilstrækkelige bro- og tunnelanlæg satte byggeriet i stå, således at kun en mindre del blev realiseret, nemlig Peder Lykkes Vej og området mellem Røde Mellemvej og Englandsvej med omkring 2600 lejeboliger. I generalplanen fra 1967 fremlægges de planer og intentioner, som man har for udbygningen af Vestamager, i første omgang gælder det Amager Fælled og på længere sigt det øvrige Amager, hvortil der blev udarbejdet en dispositionsplan. (Se figur 3 i artiklen om Vestamagers planlægningshistorie).

I 1959 indviede man den nye broforbindelse ved slusen, Sjællandsbroen, og der blev etableret en ny vejforbindelse, Vejlands Alle, på grænsen mellem Amager Fælled og det inddæmmede areal. I tilknytning hertil flyttede det store messecenter, Bellacentret, fra Bellahøj til Vestamager i 1975, og det er siden i flere omgange blevet udbygget og udgør et vigtigt led i Ørestaden, som er under opbygning.

Omkring 1990 var København i en økonomisk vanskelig situation. Siden 1950, hvor byen (Københavns Kommune) havde sit største folketal på knap 770.000 indbyggere var folketallet faldet til omkring 460.000 indbyggere og en stor del af de gode skatteydere havde forladt byen, som bl.a. var stærkt belastet af store socialudgifter. Også en stor del af er-

hversvirksomhederne var forsvundet, og byen havde sto-

re økonomiske problemer. Der måtte iværksættes noget nyt. I 1991 ratificeredes en aftale om en Øresundsforbindelse mellem Sjælland og Skåne udgående fra Amager, og der var også blevet truffet afgørelse om at udbygge Københavns Lufthavn i Kastrup. Interessen for at sætte noget i gang på Amager voksede. Med en broforbindelse til Skåne og dertil hørende jernbane- og vejanlæg ville Amager blive centralt placeret i Øresundsregionen. Sam-ejereareaerne på Vestamager var i denne sammenhæng et oplagt område. Finansministeren som repræsentant for staten og Københavns overborgmester gik derfor sammen om at skabe en ny bydel på dette område. Der var imidlertid også knyttet store rekreative og naturinteresser til dette enestående åbne område beliggende så tæt på tætbeholdede byområder. Der var derfor store bestræbelser på at bevare

så meget af området som muligt. Danmarks Naturfredningsforening havde allerede i 1972 rejst fredningssag for størstedelen af området, da man frygtede en massiv bymæssig udnyttelse af arealerne, når militæret forlod dem. Man havde jo allerede set de store planer den tidligere overborgmester Urban Hansen havde fremsat.

Der var allerede ved anlægget af Kalvebodbroen, med tilhørende motorvejsanlæg i 1987 sket indhug i de rekreative områder og senere skulle der hertil føjes motorvejs- og jernbaneanlægget til Lufthavnen og Øresundsforbindelsen der åbnede i juli 2000.

Resultatet af forhandlingerne om områdets anvendelse blev et kompromis, således at den nye bydel, Ørestaden, skulle anlægges i den østlige del af Amager Fælled og Kalvebod Fælled i et

600 m bredt og ca. 5 km langt bælte, som blev kaldt "Slipset". Det øvrige område skulle friholdes for bebyggelse og 1990 blev det fredet. Så selvom trafikkanlæg og en stor ny bydel har beskåret det store åbne område, er det alligevel unikt for en storby at have så stort og spændende et naturområde beliggende så tæt på centrum.

*Bjarne Furhauge
Seminarielektor (emer.)
Blågård Statsseminarium*

Kilder

Generalplanen AMAGER, Stadsingeniørens direktorat 1967

"Amager" af K.-E. Frandsen m.fl., Nyt Nordisk Forlag 2002

"København - Fra Bispetid til Borgertid", Schultz Forlag 1949

Så er vores nye website gået i luften!

Ny hjemmeside med WEBSHOP

Klik ind på siden (eller ring) og bestil et brugerlogin til webshoppen, så du hurtigt og let kan bestille varer.

Gundlach A/S · Silkeborgvej 765 · 8220 Brabrand
Tlf. 8694 1388 · Fax 8694 2486 · gundlach@gundlach.eu · www.gundlach.eu

Ørestad Gymnasium

– grænseløs læring og pædagogiske benspænd

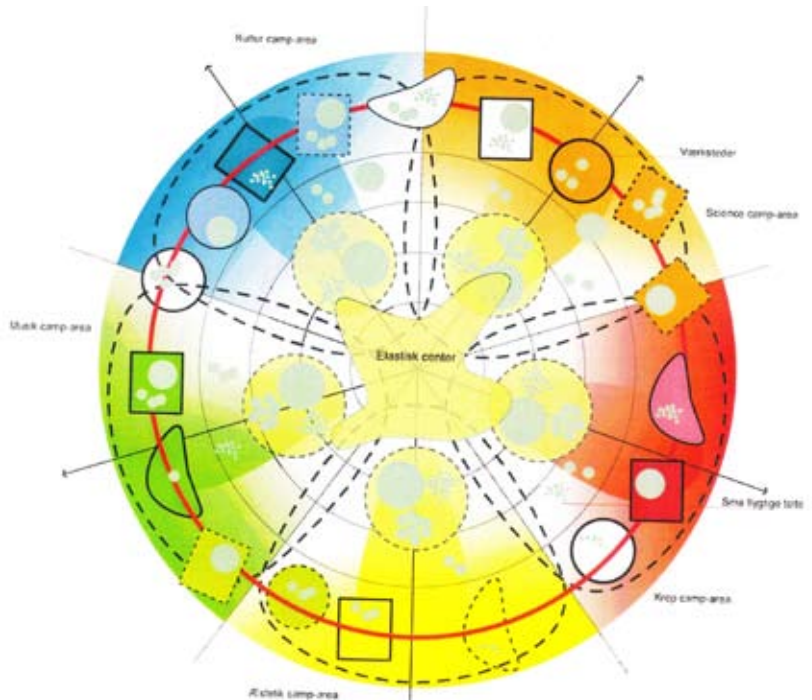
Af Anders Pors Nielsen

Der er langt til traditionelle aula- eller lufthavnsgymnasier, når man træder ind af svingdørene til Ørestad Gymnasium. I de mere klassiske gymnasiebyggerier foregår den meste undervisning i lukkede klasserum fordelt på etager eller hangar-lignende gange. På Ørestad Gymnasium er hele bygningen et stort undervisningsrum.

Ørestad Gymnasium blev indviet den 15. maj 2007 med royalt honorar, sat i søen som Københavns svar på fremtidens gymnasium. Visionen var et gymnasium, der på en og samme tid kunne ruste eleverne til en moderne, globaliseret verden med forandrede dannelseskrav og understøtte ideerne i den nye gymnasieform om tværfaglighed og varierende undervisningsformer. Resultatet er blevet en bygning med åbne planer og transparens indenfor og ud mod omverdenen.

Et nyt gymnasium i København

Et sådant prestigeprojekt lå ellers ikke i kortene på kommunkontoret. I 1983 har børnetallet i Københavns Kommune nået et absolut bundniveau, konsekvensen er skolesammenlægninger og skolelukninger på alle uddannelsesniveauer. Ti år senere brydes kurven, fødselstallet fordobles i København og børnetallet stiger drastisk, og det bliver langsomt tydeligt for embedsfolkene, at noget må ske. De må udvide kapaciteten i gymnasiet voldsomt, hvis der ikke skal opstå en kæmpe pukkel inden for en snarlig fremtid. I Frederiksberg Kommune og det daværende Københavns Amt har man fremskredne planer om nye gymnasiebyggerier. I Københavns Kommune diskuteres man, om man skal udvide kapaciteten på de eksisterende gymnasier eller bygge nyt. Samtidigt er tanker om en ny Ørestads-bydel plantet solidt i statens og kommunens kontorer. Et nyt gymnasium passer fint til Ørestadsprojektet; man behøver byggerier, der kan tiltrække folk og liv til den nye bydel. I kommunen er tanker om det nye gymnasiebyggeri allerede i gang. Over en nat tildeles gymnasieprojektet i Ørestaden 250 mio. i kommunens budgetforhandling, og det er muligt at gøre sig nye tanker for fremtidens læringsrum.

2. Dette var en af arbejdsgruppens forslag til nye rumformer for den moderne læringsproces. Centralt i figuren er det elastiske center, der danner rammer for læringsforløbets kreative og tværfaglige møder. Grafik: arkitekt Dorthe Mandrup.

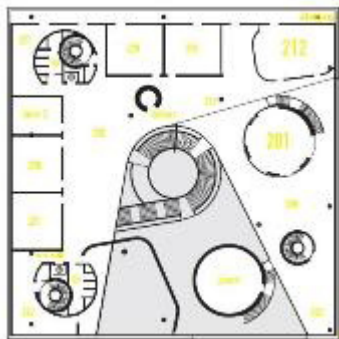
Fra klasseværelse til zone, miljø og base

I august 2001 nedsættes en visionsarbejdsgruppe med repræsentanter for elever, forældre, lærere, rektorer og Københavns Kommune, der skal undersøge rum, relationer og fysisk udtryk for fremtidens gymnasium. Udgangspunktet er et gymnasium, der kan modsvare kravene i et moderne netværks- og videnssamfund med ændrede krav til lærer- og elevroller og læringsrum. I forordet til gruppens rapport: "Rummene i fremtidens gymnasium og hf" hedder det fx: "Fremtidens gymnasium og hf har til hensigt at skabe nye lærings-scener, relationer og roller. Den klassiske skole må påbegynde en omstrukturering med henblik på at kunne rumme de nye læringsprocesser og -scenarier, som videns og netværkssamfundets skole må kun-

ne tilbyde elever, kursister og studerende."(s.4)

Den vigtigste konklusion i rapporten er, at det i fremtiden er nødvendigt med et opgør med det klassiske klasseværelse. Den faglige scene skal tænkes i rum, der kan skabe mulighed for faglige møder og diversitet i undervisningsformen.

En ny arbejdsgruppe skal i 2002 undersøge sammenhængen mellem pædagogiske principper og rumlig organisering med henblik på at udforme programmet for den egentlige arkitektkonkurrence. Gruppen har repræsentanter fra forskellige arkitektfirmaer, gymnasieverdenen og Københavns Kommune. I arbejdsgruppen afprøver man i ad hoc laboratorier forskellige undervisningsrum med elever og drager erfaringer fra eksisterende skolebyggerier. Man skitserer nye elastiske og dynamiske rum,

3. En skitse over en af planerne i bygningen. Centralt er trappen mellem de forskellige planer, ude omkring er det åbne rum for det faglige møde. Her findes også gruppearbejdspladser, boksene i siderne er de transparente klasserum og de runde figurationer er plenum og individmiljøer.

der er tænkt fri af tegnebrættets rette linjer. Resultatet er en unikt arkitektonisk udforskning, hvor abstrakte rumformer skaber mulighed for dialog, tværfaglige møder, kreativ udfoldelse og fordybelse.

I oplægget til arkitektkonkurrencen fra februar 2003 er svaret på de abstrakte rum blevet struktureret i zoner, baser og miljøer. Overordnet er de faglige aktiviteter inddelt i studie zoner, zoner, der afløser de traditionelle fag- og klasselokaler og toner de faglige og tværfaglige aktiviteter i fakulteter. Zonerne opdeles i mere overskuelige enheder, baser, der har forskelligt fagligt og studiemæssigt indhold, og som kan tilføre enkelte områder en særlig identitet og karakter. De konkrete studiepladser i basen, benævnes miljøer og markerer arbejdsformen i den enkelte studieaktivitet.

Syv arkitektfirmaer indgiver, hver deres meget forskellige bud på en løsning og 3 x Nielsens åbne fire-plans bygning udpeges som vinderprojekt. I dommerbetænkningens motivering, juni 2003, hedder det blandt andet, at: "Forslaget indgår fint i den

4. Trappen op gennem bygningen. Glasdøren indikerer adskillelsen mellem offentligt rum og undervisningsarealerne.

bymæssige sammenhæng og viser en nyskabende arkitektonisk enhed. Bygningens ydre signalerer klart offentlig institution. De indvendige rum skaber et stimulerende miljø, der kan fremme både interaktion og individuel fordybelse".

En helt ny ledelse og lærergruppe ansættes, klar til følge op på årsidéudvikling for fremtidens gymnasium og give svar på de benspænd bygningen lægger for den traditionelle undervisning. Inden den nye bygning blev taget i brug i 2007 brugte en mindre lærergruppe to år i lånte lokaler på KUA på at arbejde med en ny skolekultur, som kunne passe til den nye bygning i Ørestaden. Man forsøgte at læse den nye bygning og lavede i mindre skala en

masse forøvelser til, hvordan en skolekultur kunne implementeres i de åbne planer. Det arbejde, man gjorde i lokalerne på KUA, kan ikke undervurdes i forhold til de tanker, der efterfølgende er blevet skolens pædagogik, struktur og profil.

Transparente rum og frit udsyn til gaden

Når man træder ind i Ørestad Gymnasium, står man i et stort åbent rum med en kæmpe vindeltrappe, der fungerer som ryggrad i bygningen. Rummet er også bygningens foyer, midt i skolens kantineområde. Her er der åbent for Ørestadens beboere, og tanken er med tiden, at der skal være biblioteksudlån, og at bygningen skal tages i brug som

5. Oversigtsbillede over skolens åbne planer. Nederst i billede ses elevernes pausemiljø.

bydelens kulturhus med aftenarrangementer og som nærområdets café. Fra kantineområdet kan man gennem et par store ruder se ned i skolens fællessal og idrætshal. Gulvet falder i niveauer ned mod salen, hvortil en stor skydedør kan slås op, så den kan fungere som scene, og trapperne danne tilskuerpladser som i et indendørs amfiteater.

Kigger man op fra foyéren, ser man op i bygningens åbne planer, hvor der foregår undervisning alle steder. Den store trappe snor sig centralt gennem bygningen og forbinder de fire planer. Nederst på trappen skiller en glasdør det offentlige rum fra det store undervisningsområde, men adskillelsen er transparent og glidende.

Læring og benspænd i det åbne rum

På hvert plan i bygningen findes der rum til forelæsninger, klasseundervisning, gruppearbejde, individuelt arbejde, lærernes forberedelse og fælles pausemiljøer. Rummene er adskilte af glasvægge eller mobile skillevægge, og alle faglige aktiviteter er i princippet synlige for andre i bygningen. Man oplever hinanden fordybet i arbejde, faglige samtaler eller optaget af diskussioner. Skolens aktiviteter fungerer som gensidig inspiration for læring - og ideelt set bliver alle hinandens rollemodeller i det demokratiserede rum.

Skolen har i dag ca. tusinde elever fordelt på tolv spor på hver årgang og omkring hundrede læ-

rere. Det er rigtig mange mennesker, der skal fungere sammen i det åbne miljø. Det forudsætter stor hensyntagen til hinanden og respekt for andres arbejde og behov. Det er en stor udfordring at skabe en kultur, hvor det er naturligt ikke at forstyrre veninden fra parallelklassen og selv fastholde koncentrationen, når andre holder pause lige ved siden af.

Mange offentlige institutioner og virksomheder bygger i disse år i åbne planer. Evalueringer viser, at åbne rum ikke er uproblematisk. De arkitektoniske visioner tager ikke altid hensyn til de arbejdsprocesser, som skal foregå i bygningerne. Man bliver let forstyrret, når rummet ikke klart markerer adskillelse mellem de forskellige aktiviteter i huset.

I konstruktionen af Ørestad Gymnasium er der blandt andet gjort meget ud af at dæmpe lyden på de enkelte etager og mellem etagerne [1]. Den faglige fordybelse er helt central for læringsprocesserne, og det åbne rum pålægger eleverne stor ansvarstagen for læringsmiljøet. Det er ikke altid lige let for 16-19-årige unge, der har mange dagsordner for det at gå i gymnasiet.

Kultivering af det åbne rum er en lang proces, og det er nødvendigt hele tiden at tilpasse pædagogikken til de benspændte bygninger giver for læringsmiljøet. Bygningen er på mange måder et eksperiment, og det er for tidligt at konkludere, hvordan bygningen fungerer som nye rammer for de moderne læringsprocesser. Nogle elever udtrykker somme tider koncentrationsvanskeligheder, og man kan savne en rolig fordybelseszone i bygningen.

Det første år i bygningen har også vist, at det er vigtigt at organisere undervisningen på en måde, så der sker en naturlig rotation mellem de forskellige undervisningsmiljøer og at give eleverne større mulighed for selv at vælge undervisningsform.

Fælles undervisningsforløb

Fra år to har undervisningen været organiseret i særlige fagbaser, hvor tre til fire klasser i det samme fag og på det samme niveau samarbejder om fælles undervisningsforløb. Lærerne udarbejder i fællesskab undervisningsforløb og differentierer undervisningsformerne.

Fagbasen råder over forskellige undervisningsmiljøer, og denne organisering af undervisningen giver mulighed for, at man naturligt kan veksle mellem klasse-, gruppe-, individ- og plenummiljøer. Det er også muligt at lade eleverne selv vælge undervisningsform og fagligt emne, og i nogle tilfælde differentiere undervisningen efter det faglige niveau. Denne undervisning for-

udsætter et tæt samarbejde mellem lærerne, hvor man videndeler og er til gensidig inspiration.

Skolens ledelsesstruktur er ligesom fagbaserne tænkt i en decentral teamstruktur, hvor de traditionelle inspektoropgaver er fordelt på en række koordinatører og teamledere. Idéen med den decentrale struktur er at skabe kort vej fra idé til virkeliggørelse og skabe liv og aktivitet i hele bygningen.

Centralt i organisationen er en lille strategisk ledelse, men meget af ledelsen foregår i team og ad hoc-udvalg, hvor ansvarlige personer og opgavetyper skifter. En del af skolens faste struktur er otte team, der knytter sig til skolens studieretninger og med tilknytning til hvert sit plan i bygningen. Teamstrukturen forankrer skolens organisering forskellige steder i bygningen, og i de åbne planer krydser aktiviteter og folk med hinanden. I de enkelte team planlægges bl.a. studieture, faglige arrangementer og sammen med skolens pædagogiske koordinator planlægges det tværfaglige samarbejde, så den faglige toning af studieretningerne træder frem.

Den virtuelle rygrad

De åbne miljøer og skolens centrale struktur skaber stort behov for at samle aftaler, beslutninger og rammerne for undervisningen. Skolen har en fast rygrad i en virtuel platform, som hele skolen har adgang til. Alle medarbejdere og elever har adgang til computer på skolen og langt den meste kommunikation og organisering sker virtuelt. IT udgør derfor et uundværligt værktøj i forhold til at navigere skolens liv og undervisning.

Den virtuelle dimension i undervisningen var en væsentlig del af de ideer arbejdsgruppen havde for skolen i det moderne videns- og netværkssamfund. I industrisamfundet var fokus på faglighed og færdighed, hvor ele-

verne traditionelt modtog undervisning på faste bænkerader og blikket vendt mod hejsetavler i et klasseværelse. I netværkssamfundet er fokus i læringen afløst af kompetencer og interaktion og lærerrollen mere differentieret. I det virtuelle læringsrum kan der etableres mere demokratiske og interaktive undervisningsformer, hvor undervisningen ikke refererer til en fast defineret lærerautoritet. Alle undervisningsforløb er organiseret i det virtuelle rum, hvor gruppe- og projektarbejder fx kan suppleres af demokratiske fora, hvor eleven virtuelt stiller faglige spørgsmål og lærere og elever er fælles om at byde ind med svar og inspiration. I det virtuelle rum kan der også etableres rum for rollespil og faglige relaterede cases, som eleven gennemfører som faglige forløb.

I gymnasiets tidlige idéfase fik mulighederne i den virtuelle læring blandt andet nogle folk fra finansministeriet til at foreslå tanken om et helt rumløst gymnasium, hvor undervisningen udelukkende foregik som virtuelle forløb og praktikophold i den "virkelige" verden.[2] Arbejdsgruppen fastholdt dog, at undervisning er en kompleks proces, hvor faste rum og relationer til andre elever og lærere har afgørende betydning.

Identitet og profil

En bygning med en decentral teamstruktur og små fagbaser kan give oplevelsen af et fragmenteret skoleliv, hvor det er svært at skabe sammenhold. Sammenhæng og sammenhold er et væsentligt aspekt at få etableret på en ny skole, og særligt på en skole uden faste traditioner og normer for, hvordan man gør tingene. Det har været vigtigt at skabe egne traditioner.

De første par år er der brugt mange kræfter på at udvikle skolens profil som et gymnasium med fokus på kultur – medie –

kommunikation. En vigtig bestræbelse i den forbindelse, som det også var tanken i idéfasen, var at skabe netværk med institutioner, organisationer og virksomheder i Ørestaden.

I forbindelse med medieprofilen har skolen haft aftaler med DR-byen, hvor mediefagslever har været med til at sende live-tv i DR fra nogle af skolens arrangementer. I år er en særlig journalistlinje oprettet, hvor eleverne bl.a. skal på praktikophold på en avisredaktion og være væk fra skolen på særlige skriveophold.

Ørestaden har de sidste år fået sine egne kulturdage, ØX08, der skal være med til at give sjæl til bydelen og ændre på forestillingen om Ørestaden som et futuristisk spørgsmål. I forbindelse med kulturdagene afholder bl.a. DR-byen og IT-universitetet særlige arrangementer. Gymnasiet har sine egne aktiviteter for elever og offentligheden. Om dagen deltager eleverne i workshops med aktiviteter, der inddrager bydelen, og om aftenen arrangeres åbne foredrags- og forfatteraftener for Ørestadens beboere.

De mange interne og eksterne aktiviteter, der bærer skolens liv, understøttes meget fint af de åbne planer, som var tænkt i arbejdsgruppernes oplæg til fremtidens gymnasium. Som daglig

bruger af bygningen oplever man bygningens dynamik og imponerende æstetik som inspirerende, men der er stadig mange benspænd at løse op for i forsøget på at få skabt liv i Ørestaden og få rammer om det grænseløse læringsrum. Planerne for området er dog stadig langt fra færdige. I kommunen arbejder man med projekter for både en folkeskole og et bibliotek ved gymnasiet. Begge dele vil være væsentlige bidrag til den fremtidige udvikling af området.

Anders Pors Nielsen har siden 2007 været adjunkt på Ørestad Gymnasium.

Noter:

[1]: I udformningen af byggeriet etablerede man blandt andet på DTU, såkaldte auraliseringer, der er 3-modeller af de enkelte rum, hvor materialet i bygningen kan udskiftes og forskelligt kildestøj afspilles og rummets akustik måles.

[2]: Undervisningsministeriet satte i 2000 gang i et stort udviklingsprojekt, der skulle undersøge mulighederne for virtuel læring i gymnasiet. Der er i forbindelse med projektet udgivet tre rapporter, og det er konklusionerne i de rapporter,

der gav anledning til tanken om det virtuelle gymnasium.

Kilder:

Arkitektkonkurrence om nyt gymnasium i Ørestad – Dommerbetænkning (juni 2003), Københavns Kommune – Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen.

Fremtidens Gymnasium og Hf – Skitserende programudvikling (juni-oktober 2002)

Konkurrenceprogram – nyt gymnasium i Ørestad (februar 2003), Københavns Kommune – Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen

Rummene i fremtidens gymnasium og hf – rum, relationer og fysisk udtryk (2002), Københavns Kommune – Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen.

En stor tak til Robert Bergstedt, kontorchef i Børne- og Ungdomsforvaltningens planlægningsenhed, og projektkoordinator på Ørestad Gymnasium og Kristian Jacobsen, Rektor på Avedøre Gymnasium og tidligere ansat som pædagogisk koordinator på projektet, for bidrag med dokumenter og indspark om tilblivelsen af Ørestad Gymnasium.

NY www.geografforbundet.dk

Geografforbundet får ny hjemmeside til januar.

Her kan du:

- tilmelde dig vores kurser- og ekskursioner til udlandet
- tilmelde dig vores regionale arrangementer i Danmark
- finde tidligere numre af Geografisk Orientering
- ændre dine kontaktoplysninger
- besøge vores billedgalleri

Som på vores tidligere hjemmeside kan du også læse om Geografforbundets mange aktiviteter og finde

vores kontaktoplysninger. Vi har links til mange relevante hjemmesider af betydning for undervisningen i Geografi.

Adgangen til de tidligere numre af Geografisk Orientering og billedgalleriet er kun for Geografforbundets medlemmer. For at få adgang til denne del af hjemmesiden skal du taste dit medlemsnummer og følgende kodeord: 1971GO2008

Herefter skal du selv oprette et nyt kodeord, som kun du kender.

Velkommen på www.geografforbundet.dk

Siden Åben Bro arrangementet i år 2000 har mange danskere pendlet over Øresundsbroen mellem Malmø og København. Foto: Mette Starch Truelsen.

En dansker i Sverige

Af Henriette Lanter-Mortensen

Skal man bo i Ørestaden, når man arbejder på Amager? Nej – ikke nødvendigvis! Øresundsbroen har givet nye muligheder for at pendle internt i Øresundsområdet. Det betyder, at mange svenskere søger job i københavnsområdet, men også at danskere, som arbejder på Amager let kan pendle fra Skåne. Denne artikel beskriver årsagerne til, at jeg valgte at bo i Malmø.

Bevæggrunde til flytning til Sverige

Da jeg blev færdig med min læreruddannelse i 2002 lå verden åben for mine fødder. Der var lærermangel i hele Danmark, og jeg kunne vælge frit mellem jobannoncerne. Hvad derimod skabte lidt problemer var at finde en ejerbolig, som var til at betale med en lærerløn. Jeg stillede visse

betingelser og prioriterede byen frem for landet, bil frem for cykel, lejlighed frem for hus og jeg ville helst ikke bo i det skoledistrikt, jeg skulle arbejde i.

At finde en ejerlejlighed, at beholde bilen og bo i byen var på forhånd en dødssejler, hvis byen skulle hedde København, som var min første prioritet. Jeg

kendte byen og jeg kendte folk i byen. Ved et tilfælde mødte jeg en bekendt, som var bosat i Malmø med sin kæreste. Jeg blev efter adskillige besøg overbevist om, at Malmø var byen for mig. Malmø kunne byde på de samme kulturelle ting som København. Og ikke mindre væsentligt var det, at lejlighederne kostede en brøkdel af, hvad de gjorde i Kø-

benhavn. Samt at lejlighederne i Sverige generelt er af en noget højere kvalitet end dem, man bliver præsenteret for i København. Et stort plus var selvfølgelig at prisen på biler også var halveret. Det var nok til, at jeg tog beslutningen og flyttede til Sverige i juli 2002. Efter jeg var flyttet over Øresund, fik jeg job på en stor skole i Kastrup, Skelgårdsskolen. Det var jo perfekt med kun 36 km på arbejde. Og aldrig myldretrafik. I hvert fald ikke på broen!

Andre fordele ved at bo i Sverige Broen muliggjorde at få det bedste fra to lande, nemlig fordelene ved at arbejde i Danmark, hvor lønnen er lidt højere end i Sverige, og hvor man har sundhedsvæsen og skolevæsen gratis. Og fordelene ved at bo i Sverige, hvor leveomkostningerne er lavere. Det er billigere at handle fødevarer, forsikringer, biler, motorcykler, tøj osv.

På skolen i Kastrup mødte jeg flere danskere, som ligesom jeg boede i Malmø. Inden længe bredte bekendtskabskredsen sig, og flere og flere danskere flyttede over i årerne, der fulgte efter. Mange danskere i Skåne "mødes" på sunddebat.com, hvor man kan få gode råd om alt lige fra dagplejeinstitutioner, bankforbindelser, fritidsaktiviteter osv. Jeg syntes, Malmø var en rar, hyggelig og tryk by. Jeg hørte dagligt om diverse kriminelle handlinger begået i Malmø, men det var ikke noget, jeg oplevede de fem år, jeg boede i byen.

Bolig i Sverige

Jeg boede i centrum, ved siden af indkøbscenteret Triangel, og havde ca. 1,5 km til centralen, som svarer til Hovedbanegården. Min lejlighed var på 60 svenske m², hvilket svarer til ca. 70 danske m². Man kan spørge sig selv, hvorfor der er forskel på dette. Svenskere måler deres reelle boligareal, dvs. fra indersiden af

husmuren, og de beregner ikke trappeopgang eller altan med som beboelsesareal, sådan som man almindeligvis gør i Danmark.

Desuden er det almindeligt, at der i beboelsejendommen forefindes garageplads til ens privatbil. Det er en stor fordel at have sin bil i garage af flere årsager. Dels skal man ikke skrabe for is om vinteren, man skal ikke skærme for solen om sommeren ved langtidsparkering, og dels bliver risikoen for at få bilen stjålet eller begået indbrud forminsket betragteligt. Prisen på opvarmet garage er meget forskellig i Malmø. Jeg betalte 374 skr. om måneden, men jeg har hørt om andre, der betalte 600 skr. om måneden.

At forstå svensk

Så er der lige det med sproget. Hvis man ikke er vant til at høre svensk, så går der nogle måneder før man vænner sig til det. Fordelen ved at bosætte sig i Skåne er selvfølgelig, at svenskerne her forstår dansk udmærket. Man kan med fordel tale dansk og kun benytte sig af enkelte svenske ord indimellem, så som tal og ord, der er helt forskellige fra dansk. På folkuniverset kan man tilmelde sig et kursus "svensk for danskere", og det er ganske givende at benytte sig af det tilbud, hvis man er ny i Sverige og ny i det svenske sprog.

Inden man flytter

Der er naturligvis en masse overvejelser inden, man flytter til Sverige, især hvis man har familie og børn, der skal gå i skole i Sverige. Disse overvejelser havde jeg ikke, og derfor var valget måske lettere for mig, om end jeg ikke ser den store forringelse i svensk skolekultur modsat dansk skolekultur. Tværtimod har Sverige virkelig noget at byde på, når det gælder skolen. Her tænker jeg især på deres kantineordning. Har man mindre børn, har jeg

ladet mig fortælle, at daginstitutioner er væsentligt billigere end i Danmark. Afslutningsvis vil jeg mene, det også er en fordel at være "ægte" øresundsborger, hvor man er vokset op med både svensk og dansk helt fra barnsben.

Tilbage til rødderne

I 2007 flyttede jeg tilbage til Falster, hvor jeg oprindeligt kommer fra. Jeg må konstatere, at boligpriserne i Sverige også har taget deres himmelflugt. Det er selvfølgelig til gavn for dem, som købte bolig, da priserne stadig var forholdsvis lave. Nu er boligmarkedet i Sverige efterhånden ved at ligne det danske boligmarked med hensyn til prisstigninger, efter hvad jeg kan fornemme. Det er lidt ærgerligt, men danskerne har selv været med til at presse priserne op.

I Sverige er det meget almindeligt at købe efter højestbydende, og jo flere der er om budet, jo højere bliver prisen. Dette er min opfattelse og min erfaring, da jeg købte og solgte lejlighed i Malmø. Det var en god oplevelse at være øresundsborger i en periode af mit liv, som jeg ikke fortryder et øjeblik. Jeg kan anbefale andre, at gøre det samme selvom fordelene måske ikke længere er helt så tydelige som for eksempelvis 8 år siden. Det er sjovt, sundt og oplevelsesrigt at bo uden for Danmark og opdage, at tingene også kan gøres på andre måder. Herunder er lidt forskellige links alt efter smag og behag.

*Henriette Lanter-Mortensen
Folkeskolelærer*

Links

<http://www.bytbil.com/>
<http://www.malmo.se/>
<http://www.folkuniversitetet.se>
<http://www.google.se/>
<http://www.sunddebat.com/>

Geografforbundets tur til Madeira, Påsken 2009

Nu er pladserne på turen til Madeira på plads. Vi har 25 pladser incl. ledere til rådighed. Dertil skal lægges den enkelte bils forbrug af benzin på øen (det må grupperne i bilerne selv ordne!). Derimod er rækkefølgen i overnatningerne først kommet på plads efter dette program er skrevet. Et dagsprogram vil følge senere i samarbejde med vores faglige leder Bjørn Buchardt. Dette program for turen må altså tages som en beskrivelse af det, som vi skal opleve, men ikke nødvendigvis i den rækkefølge, som beskrivelserne kommer i. Turen ligger i skolernes påskeferie og har en varighed af en uge (8 dage), udrejse og hjemrejse samme ugedag. Normalt overnattes der en gang i hver by på ruten, men da vi er en grupperejse, har rejsebureauet måtte ændre i det, således at vi overnatter 2 gange hvert sted og tager de muligheder, som det giver os. Endvidere bliver turen tilrettelagt på den måde, at vi selv kører de fleste af dagene i lejede biler. Det betyder, at vi skal bruge nogle chauffører i enkelte af bilerne. For at blive chauffør skal man have kørekort til personvogn indtil 3500 kg, altså almindeligt kørekort! Man skal være 25 år eller derover og have kørsels erfaring. Tilmelding som chauffør sker til mig, Tom Lauridsen (tl@geograf-fundet.dk).

Vores faglige leder geolog Bjørn Buchardt vil fortælle om de lokaliteter, som vi besøger, og der er meget at se på. Det østligste punkt på Madeira Ponta de Sao Lourenco. Halen på den yderste østlige del af Madeira. **Et vildt vulkansk landskab**, der sandsynligvis er opbygget af resterne af et kompliceret vulkansk sprækkesystem. Det var tidligere et skovklædt område, men er nu nærmest ørken. En ørken, som har blotlagt detaljerede strukturer i de vulkanske lag. Aske- og lavalag afslører også mange farver, fra dybrødt til sort. Området er kun tilgængeligt til fods. Det kræver godt vandrefodtøj og forsigtighed, da stisystemet går tæt på lodrette klippesider med fald på mere end 100 m., men er vandringen værd.

Madeiras højeste udsigtspunkt ligger i 1800 meters højde, **Pico de Arieiro**. Fra dette høj

punkt er der mange stier og trapper som fører rundt til steder med udsigtspunkter. Dette sted skal besøges så tidligt som muligt, da sigtbarheden nedsættes i løbet af dagen, efterhånden som skyerne typisk dannes omkring de højeste punkter. På dette sted skal man huske at have varmt tøj med, da det er koldt sammenlignet med temperaturen nede ved Funchal.

Paul da Serra er et højtliggende plateau, som er dannet af en række spalteudbrud langs NV-SØ gående spalter. Mange interessante profiler i lavabænke, scorialag og forvitringshorisonter. I dette område udspringer mange af de vandløb, der føder sydskystens levadasystem af vandingskanaler. Et meget smukt sted med levadaer er Rabacal. Efter en lettere gåtur kommer man hen til levadasystemet med tunneler og smukke vandfald. Vegetationen er meget frodig.

Hele nordøstkysten er et vildt landskab, hvor der falder megen nedbør. Passatvindene tvinger den fugtige vind ind mod den stejle kyst, hvor den fortættes og bliver til regn. Vejen langs med havet snor sig gennem spektakulære naturscenerier og det ene udsigtspunkt efter det andet. En køretur langs med nordkysten giver mange eksempler på samspillet mellem vulkanisme og erosion/geomorfologi.

Lavahulerne ved Sao Vicente, på vejen mellem Santana og Porto do Moniz. Disse lavatunneler er blevet gjort tilgængelige for besøgende og fortæller om den lokale geologi og vulkanisme i al almindelighed.

Området omkring Funchal byder også på mange muligheder, så som Curral das Freiras, en markant erosionsdal i det vulkanske kompleks. Det er en illustrativ geomorfologisk lokalitet. I Funchal er der den botaniske have oven for byen med dets specialafdeling med orkidéer.

Bemærk at vi har lidt tid i hovedstaden mellem ankomst fra Madeira og afgang til København, som udfyldes med lidt sight-seeing og en frokost i det centrale Lissabon.

FLY:

Fra Kastrup d. 4/4 kl. 08.25 - 11.05 ank. Lissabon afg. 13.30 - 15.10 ank. Madeira.

Fra Madeira d. 11/4 kl. 07.45 - 09.25 ank. Lissabon afg. 17.15 - 22.00 ank. Kastrup

OPHOLD PÅ MADEIRA - i delt dobbeltværelse eller enkeltværelse, incl. morgenmad.

04-06.04.09: Hotel Bravamar***, Ribeira Brava

06-08.04.09: Hotel Moniz Sol***, Porto Moniz

08-11.04.09: Hotel White Waters***, Machico

BILLEJE PÅ MADEIRA:

3 biler i grp. I - Opel Zafira DTI, VW Touran TDI (eller tilsvarende model)

- 7 pers. og med aircondition.

1 bil i grp. C - Renault Clio RN 16 V, Fiat Grand Punto 16 V (eller tilsvarende model)

- 4 pers.

Modtages og afleveres i lufthavnen - med 1/4 tank benzin.

LISSABON:

1/2 dags sight-seeing tur med skandinavisk talende guide.

Frokost incl. drikkevarer på "Búfalo Grill" restaurant (brasiliansk barbeque restaurant), beliggende i "Parque das Nacões" (tidl. Expo område). Terrasse kan benyttes forudsat vejret tillader.

Afhentning og aflevering i lufthavnen.

Turens pris: 11.000 kr. incl. leje af fælles biler til transport rundt på øen.

Tilmelding: Betal depositum på 2000 kr. pr. deltager til Geokurser reg. nr. 3167 konto 3167 364179, mærket "Madeira" senest den 1. Januar 2009. Husk at sende en mail til Tom Lauridsen (tl@geograf-fundet.dk) med angivelse af antallet af deltagere og deres navne.

Faglig leder: Bjørn Buchardt, som er geolog ved Københavns Universitet og har et indgående kendskab til Madeira og øens geologi.

Turansvarlig: Tom Lauridsen, medlem af kursusudvalget.

Flere oplysninger kan fås hos: Tom Lauridsen på ovenstående mail eller på telefon 38 28 01 97.

Nyt undervisningsmateriale til artikler i Aktuel Naturvidenskab

Af Michael Bjerring Christiansen,
Århus Statsgymnasium

Du har nu adgang til at hente undervisningsmateriale, der er knyttet til udvalgte artikler i tidsskriftet Aktuel Naturvidenskab. Både undervisningsmaterialet og artiklerne er frit tilgængeligt via Aktuel Naturvidenskabs hjemmeside. Undervisningsmaterialet består af spørgsmål til artiklerne, regneopgaver, diskussionsoplæg, forslag til eksperimenter mv. Projektet er netop lanceret, og der er i første omgang udarbejdet materiale til otte artikler i emner lige fra mobilstråling, kogelskab, drivhusgasser, husdyrproduktion til antipartikler.

En gruppe gymnasielærere med undertegnede som projektleder står bag udformningen af materialet. Ideen er, at materialet skal være standardiseret på en måde, så det vil være let for den enkelte lærer at overskue materialet og pille de elementer ud, som netop er relevant i vedkommendes undervisning.

Ambitionen er, at der fremover jævnligt skal lægges nyt materiale ud på sitet. Her har vi den fordel, at vi, udover nyeste forskning i kommende numre af Aktuel Naturvidenskab, kan trække på tidsskriftets omfattende

artikelarkiv, der tæller mere end 500 artikler, så der er endnu et meget stort udnyttet potentiale.

Vi er selvfølgelig meget interesserede i at få respons på det nye materiale. Både i form af kommentarer til undervisningsmaterialet og forslag til andre artikler, det vil være relevant at knytte undervisningsmateriale til. Det kan også være, at du selv kunne tænke dig at udarbejde et sådant opgavesæt – måske har du endda allerede noget liggende i skrivebordsskuffen, du selv har benyttet i undervisningen til en bestemt artikel. I så fald er du meget velkommen til at kontakte undertegnede. Hvis der træffes aftale om, at du laver et sæt opgaver, vil dette arbejde blive aflønnet efter nærmere aftale.

Undervisningsmaterialet kan ses på: www.aktuelnaturvidenskab.dk under punktet 'undervisningsmateriale'.

Kontakt til projektlederen,
Michael Bjerring Christiansen
michael.christiansen@science.au.dk
Kontakt til Aktuel Naturvidenskab
E-mail: red@aktuelnat.au.dk
Tlf. 8942 5555

Om Aktuel Naturvidenskab

Tidsskriftet Aktuel Naturvidenskab udgives i et samarbejde mellem 11 danske forskningsinstitutioner, heriblandt alle universiteterne. Et af de primære formål med tidsskriftet er at udgøre et bindeled mellem forskningsverdenen og gymnasierne. Artiklerne i tidsskriftet dækker alle naturvidenskabelige områder og skrives hovedsageligt af forskerne selv.

KLIMA, DRIVHUSGASSER OG KULSTOF

TIDSPUNKT: Tirsdag den 20. januar fra kl. 15.00 til ca. 18.30.
Undervejs serveres lidt kaffe og kage og vi slutter af ca. kl. 18.00 med en øl/vand og en sandwich.

TILMELDING : På vores nye hjemmeside
www.geografforbundet.dk eller
Lise Rosenberg, lr@geografforbundet.dk /
4364 1319 senest søndag den 11. januar

Geografweekend

Mellem Gudhjem og Svaneke standsede vi for at se nærmere på en spændende geologisk lokalitet. Vores guide Jørgen Butzbach fortalte om, hvad vi kunne finde her og tidspændet mellem lagserierne. Vejret var ikke det bedste, det småregnede og der blæste en frisk vind. Men vi var lovet en senere opklaring, som kom omkring frokost.

Ved Naturcenter Bornholm lidt udenfor Åkirkeby gik vi ned og så på den interessante blotlæggelse ved Klintebakke af den skarpe geologiske brudlinje mellem gnejsen på Nordbornholm og sandstenen på Sydbornholm. På dette sted kan man med et skridt gå mere end 1 milliard år tilbage i tiden. Jørgen Butzbach fortalte om, hvordan denne blotlægning havde fundet sted for bedre at formidle geologien, og hvad den havde kostet at fuldføre.

Årets geografweekend blev afholdt på Storløkke i Allinge.

91 deltagere hørte fredag aften Jørgen Butzbach og Per Smeds kompetente oplæg om Bornholms geologi.

Lørdag morgen, i regn og rusk, drog selskabet med Jørgen som leder på ekskursion. Formiddagen gik først med at studere klippekysten og sprækkedalene ved Saltuna, hvor basalt og gnejs så smukt mødes. Siden besøgs Klintebakken ved Aakirkeby, hvor en forkastning ved overgangen fra det geologiske Nordbornholm til det geologiske Sydbornholm træder i dagen, og hvor de fossile bølgeribber og de første spæde spor af bornholmere i neksøsandstenen fremstår som fine eksempler på geologiens skønhed.

Eftermiddagen gav plads til gruppeaktiviteter. Nogle rappelede, andre vandrede med naturvejleder, og atter andre studerede minedrift i Moseløkken stenbrud i hammergranit.

Efter Geografforbundets generalforsamling den sene efter-

Vi besøgte Strøby Sandstensbrud bag ved Naturcenteret udenfor Åkirkeby. Her er blotlagt gammel havbund med bølgeribber. Efter heftigt regnskyl ses bølgeribberne særligt tydeligt.

2008 på Bornholm

middag begav selskabet sig til festaften. Mad og ikke mindst drikke skabte stemning til aftenens indslag, hvoraf kan nævnes bornholmsk sang og musik, uddeling af Bygd-prisen til Bent Jørgensen, der kvitterede med en takketale (aftenens suverænt morsomste indslag), og tak til relevante personer for godt udført arbejde for Geografferbundet.

Søndag formiddag var afsat til studier af ledeblokke, deltaaflejringer fra jura, fossilrige graptolitskifer og andre geologiske herligheder ved Sosebugten på Sydbornholm, ligesom vi skulle have beundret de "nye", 144 millioner år gamle dinosaurspor ved Arnager. Men den stive kuling, der drev Østersøen helt op mod klintfødterne, ville det anderledes. Der blev brug for Jørgen Butzbachs plan B: Den klassiske tur langs Læsåen, hvor vi blev taget tilbage til udvalgte perioder i Palæozoikum.

Hjemfarten med Rønne-Ystadfærgen blev forsinket med ikke mindre end 9 timer p. gr. af en vind på mere end 20 sekundmeter. Rigtig surt – men kursusudvalget håber, GW 2008 vil blive husket for andet end det mildest talt uheldige vejr.

Frede Sørensen, Kursusudvalget
Alle fotos er af Tom Lauridsen.

Delgruppe på vandring med naturvejleder på Hammerknuden. Naturvejlederen var god til at dramatisere de historiske forløb, som han ønskede at skildre for os. Han fortalte om stenbruddets historie, om Hammershus, om russernes ankomst i 1945, om vegetationen om meget andet. På denne vandring var vi lidt heldigere med vejret, idet solen viste sig ind imellem.

Blæsten stod ind fra vest, men for en engageret geograf er det på det yderste skær, at man tager de bedste billeder. Så her stod Lone og skuede ud i den kommende storm, som næste dag skulle forhindre, at vi kom hjem til tiden.

På vej ned fra Krystalsøen kom vi til nogle flotte udsigtspunkter, som dette.

Geografi på Københavns Universitet

I 2008 har Fagudvalget bragt en serie klummer, der beskriver geografi som fag på alle uddannelsesniveauer i Danmark. Formålet har været at tage pulsen på faget, som inspiration til undervisere og andre med interesse for geografi. Denne klumme fortæller om geografi som universitetsfag, med udgangspunkt i uddannelsen på Københavns Universitet, og dermed afsluttes serien.

I dag findes geografi som universitetsfag på Københavns Universitet, RUC og Ålborg Universitet. På Københavns Universitet har optaget af nye studerende ligget på 60-70 studerende pr. år de seneste 5 år, efter et fald fra ca. 100 som optagelsestallet tidligere lå på. Faldet skyldes dels den generelle tendens med vigende søgning til de naturvidenskabelige uddannelser samt de mindre årgange. De nye studerende har typisk været 1-2 år ude i verden før de starter på Geografi, og har der fået vakt interessen for faget. Udover denne gruppe af studiestartere, starter der en håndfuld færdiguddannede som ønsker at opnå undervisningskompetence i gymnasiet. Der er frit optag på uddannelsen for alle, der opfylder det generelle adgangskrav for at kunne læse på de naturvidenskabelige fag – ABB niveau i matematik-fysik-kemi. Der er stor opmærksomhed på den potentielt meget negative indflydelse dette krav vil få på studenteroptaget. I teorien kunne årgang 2008 have givet den første indikation, men på grund af den nævnte forsinkelse de studerende har efter gymnasiet før studiestart, forventer vi først at se en effekt de næste par år.

Tegning af Geocentret på Øster Voldgade 10, som bl.a. huser Institut fra Geografi og Geologi på Københavns Universitet (IGG).

Uddannelsen består af en 3-årig bacheloruddannelse, der rummer 2 års obligatoriske kurser. Disse kurser giver en introduktion til fagets bredde indenfor såvel naturgeografi som kulturgeografi, giver mulighed for en faglig toning samt introducerer de studerende til en række redskabsfag og feltteknik. Derudover skal de studerende følge et års valgfrie kurser, heraf et halv års obligatorisk tilvalg udenfor faget, hvilket gælder for alle uddannelser på Naturvidenskab.

Indenfor både natur- og kulturgeografi er feltarbejde og empirisk dataindsamling centrale elementer i uddannelsen. Derudover følger alle studerende et introduktionsforløb i GIS, som udgør et vigtigt geoinformatikværktøj indenfor de fleste af uddannelsens retninger. Overbygningen på bacheloruddannelsen består af en 2-årig kandidatuddannelse, der afsluttes med et halvårs speciale, der under særlige omstændigheder kan forlænges til et års varighed. De

studerende fordeler sig med ca. 2/3, der følger en kulturgeografisk linje og 1/3 der vælger en naturgeografisk linje.

Geografisk Institut fusionerede i januar 2006 med Geologisk Institut, og hedder i dag Institut for Geografi og Geologi (IGG): Der er ingen aktuelle planer om at fusionere de to uddannelser, der fortsætter med separate studieordninger og studieledere.

De sidste par år er det min fornemmelse, at det går særdeles godt for nye kandidater. Det skyldes dels, at jobmarkedet som bekendt har været rigtig gunstig for unge akademikere og geografers brede kompetencer, som gør dem attraktive i mange sammenhænge. Uden for forskningsverdenen finder geografer traditionelt ansættelse indenfor rådgivningsbranchen (COWI, Hedeselskabet), hos myndigheder (kommuner, ministerier), arbejdsmarkedsorganisationer (fagforeninger, brancheforeninger, analyseinstitutter) og gymnasiet. Uddannelsessektoren har udgjort en relativ lille aftager de seneste år, men med de store årgange der snart skal pensioneres kan gymnasiet igen blive en vigtig aftager. Det afhænger selvfølgelig meget af fagets fremtid på gymnasiet, som mildt sagt ser noget uafklaret ud pt.

*Søren Bech Pilgaard Kristensen,
Lektor på Institut for Geografi og
Geologi, Københavns Universitet*

Undervisningsministeriet og geografi i folkeskolen:

Undervisningsministeriets fagkonsulent i Geografi:
Henrik Nørregaard. Henrik.Norregaard@uvm.dk Tlf. 2081 6883
Følg nyheder på:
<http://www.emu.dk/gsk/fag/geo/fagkonsulent/index.jsp>

Allinge. Foto: Ivan Jacobsen.

Referat fra generalforsamling i Geografforbundet 2008

Lørdag den 4. oktober 2008 kl. 17.00 – 19.00

1. Valg af dirigent

Styrelsen foreslår advokat Michael Hopp som dirigent.

Michael Hopp valgt.

Dirigenten konstaterede at generalforsamlingen var indkaldt i overensstemmelse med § 4 i forbundets vedtægter, idet generalforsamlingen var indkaldt med mindst 30 dages varsel, idet generalforsamlingen afholdtes i forbindelse med Geograf-weekend, og idet endelig dagsorden var offentliggjort på forbundets hjemmeside senest 8 dage før generalforsamlingen.

2. Godkendelse af 2 referenter

Styrelsen foreslår Erik Sejerslev og Pernille Jørgensen. Valget godkendt.

3. Styrelsens beretning, som indeholder delbetragtninger fra udvalgene

Formanden Bo Hildebrandt:

Formanden henviser til den skriftlige beretning, som har været i Geografisk Orientering.

Formanden mindes vores medlem afgået ved døden Erik Schou Jensen, modtager af Forbundets GEO-pris i 1997.

Formanden omtalte årets digitale prøve i geografi i folkeskolen. Denne gik næsten problemfrit, dog med enkelte tolknings-spørgsmål. Formanden efterlyser en politisk stillingtagen til om muligheden for at indføre en mundtlig-praktisk prøve i de naturfaglige fag. Formanden efterlyser en opprioritering af undervisningstimer til faget geografi i folkeskolen.

I 10. klasse har man skabt et nyt Naturfag.

Nye tiltag i læreruddannelsen har ikke gavnet naturfagernes position på seminarierne.

Formanden stiller spørgsmål om, hvilken folkeskole vi har brug for. Han svarer at, det skal være en folkeskole, som har plads til alle. Nyere undersøgelser viser, at klasseundervisningen er bedre for de svage elever – de skal ikke marginaliseres i specialundervisningen og klinikundervisning!

Sammenlægningen imellem de to foreninger går fremad, og vi arbejder på en ny struktur og nye vedtægter

Geografisk orientering får ros fra foreningen og andre. Vores redaktør lægger et stort arbejde i at udgive et godt blad.

Mette Starch Truelsen er også en af drivkræfterne bag en ny hjemmeside, som vi desværre ikke kan fremvise endnu.

Kursusudvalget arrangerer atter i år en inspirerende GW og gode faglige ture. Der ligger meget arbejde i at lave turene og GW.

Fagudvalget arbejder med at skabe mere feltgeografi i folkeskolen, og vil gerne have en praktisk prøve, som lægger vægt på feltgeografien. Derudover har de arbejdet med fagets stilling i hele undervisningssektoren.

Vores kasserer har gjort et stort arbejde, og har efter dette år besluttet at stoppe som kasserer for forbundet.

Formanden takker styrelsen og ovennævnte for arbejdet i forbundet. Desuden tak til medarbejderne i forlaget. De sørger

for et godt forlag med en god omsætning.

Tak til vores forfattere og redaktører, som sidder rundt om i landet og skaber gode produkter. Tak til Direktøren for forlaget, Tove From Jørgensen, som har haft et arbejdsomt første år.

Det var ingen bemærkninger til formandens beretning, og beretningen blev dermed taget til efterretning.

4. Beretning fra Geografiforlaget ved bestyrelsesformand Per Nordby

Præsentation af forlagets lokaler og medarbejdere (ved hjælp af PowerPoint).

Forlaget har haft en forventet omsætningstilbagegang efter naturfagsmidlerne nu er væk i folkeskolen. Vi har haft en omsætning omkring de 16 mil. I 2007. Resultatet før skat ender i et lille underskud. Dette skyldes, at bestyrelsen og direktionen, har besluttet at nedskrive lageret med 1,7 mil. Dette er ikke sket før. Nettjeneste abonnementer indtægtsføres forholdsvis i forhold til antal måneder abonnementet dækker i året.

Forlaget Huset LM er i dag overtaget fuldstændigt af Geografforlaget, da Dansk lærerforeningen ikke længere ønsker at være med. Huset LM har en gæld til Geografforlaget, som nu er blevet nedskrevet af Geografforlaget. Huset LM er i dag en virksomhed, som har en omsætning, og gælden til Geografforlaget arbejdes langsomt af.

I 2007 er Geografforlaget flyttet fra Rugaardsvej til Filosofgangen, for i fremtiden at have en billigere husleje. Derudover er der kommet ny direktør, og der er udbetalt aftrædelsesløn til medarbejdere.

Egenkapitalen er faldet en smule pga. ovenstående, så den nu er på 7 mio.

Formanden for bestyrelsen takker eleverne, lærere, skolerne, forfatterne, samarbejdspartnere og forretningsforbindelser, personalet, direktøren og bestyrelsen.

Der var ingen bemærkninger til beretningen.

5. Redaktørens beretning

Mette Starch Truelsen er desværre syg, derfor er det Bo Hildebrandt, der læser redaktørens beretning.

Mette genopstiller.

Hvis hun bliver valgt, vil hun arbejde for at der bliver ansat en lønnet redaktionsassistent, som kan modtage materiale og forestå korrekturgangen.

Der mangler redaktionsmedlemmer og især en anmelderredaktør fra GLFG.

Ingen bemærkninger til beretningen. Beretningen er taget til efterretning.

6. Fremlæggelse af revideret regnskab ved kasser

Jens Korsbæk Jensen

Regnskabet blev fremlagt skriftligt for generalforsamlingen. Kontingentindbetalinger svinger meget pga. indbetalingerne kommer lige omkring regnskabsårets afslutning. I 2007 har der været en stor indtægt på kontingenterne.

Der har været en udbetaling til mindretaksaktionærer på 81.000 kr., som ikke før har været i regnskabet.

Regnskabet viser samlede indtægter på 1.145.490 kr. og udgifter på 993.228 kr. Det giver et overskud på 152.262 kr.

Spørgsmål til kasseren: Gymnasiesektionens større udgifter

end f.eks. kursusudvalget. Svar: Gymnasiesektionen har en længere møderække.

Spørgsmål til den ukendte grønlandske kreditor. Svar: Der er fejlbetalt 81.668 kr. af en ukendt person, som endnu ikke har givet sig til kende.

7. Indkomne forslag

Ingen forslag

8. Fastlæggelse af medlemskontingentets størrelse

Kontingentet fortsætter uændret.

9. Valg af:

A. Formand.

Bo Hildebrandt genopstiller. Valgt

B. Næstformand.

Erik Sjerslev Rasmussen genopstiller. Valgt

C. Kasserer.

Jens Korsbæk Jensen ønsker ikke at genopstille. Styrelsen opstiller Per Watt Boolsen. Per Watt Boolsen valgt.

D. Kontaktperson til regionerne.

Lise Rosenberg genopstiller. Valgt

E. Yderligere 6-7 styrelsesmedlemmer.

Følgende er på valg:

Henriette Lanter-Mortensen genopstiller ikke

Chris Trangbæk genopstiller ikke

Annette Knudsen genopstiller. Valgt

Trine Frölich genopstiller. Valgt

Jeanne Grange genopstiller. Valgt

Nikolaj Bunniss opstiller. Valgt

Jørn Asmussen opstiller. Valgt

Per Rønne opstiller. Valgt

F. Suppleanter til styrelsen.

Nicolaj Bunniss valgt til styrelsen, genopstiller ikke

Kim Byron genopstiller ikke

1. suppleant

Henriette Lanter-Mortensen

opstiller. Valgt

2. suppleant

Lone Østergaard opstiller. Valgt

G. GO-redaktør.

Mette Starch Truelsen genopstiller. Valgt

H. 3-10 redaktionsmedlemmer.

Søren Bech Pilgaard Kristensen genopstiller. Valgt

Leif Tang Lassen genopstiller. Valgt

Helle Askgaard genopstiller. Valgt

Maja Enghave genopstiller. Valgt

Henning Strand genopstiller. Valgt

GLFG stiller senere med 1-2 redaktionsmedlemmer

I. 2 revisorer.

Axel Toft-Nielsen genopstiller. Valgt

Karl Erik Olesen genopstiller. Valgt

J. Revisorsuppleant.

Jørn Asmussen opstiller. Valgt

10. Eventuelt

Ingen punkter under eventuelt.

Bo Hildebrandt / Formand

Advokat Michael Hopp / Dirigent

Pernille Jørgensen / Referent

Erik Sjerslev Rasmussen / Referent

Notits

Da nedenstående ikke er officielt meddelt på Geografforbundets seneste generalforsamling, vil vi hermed orientere medlemmerne herom i Geografisk Orientering.

Den forhenværende direktør og redaktionschef på Geografforlaget, Nils Hansen, blev på Geografweekend 2007 udnævnt som det første æresmedlem af Geografforbundet for sin store indsats for geografien.

Nils Hansen har efterfølgende besluttet at returnere sit æresmedlemskab af Geografforbundet.

For første gang:

Den nødvendige grundbog om den globale udvikling

Global vækst – globale kriser af Knud Vilby er den første omfattende og helt aktuelle, lettilgængelige bog på dansk om alle aspekter af den accelererende globale udvikling.

Bogen fokuserer bl.a. på:

- Miljø- og klimakrisen
- Samspillet mellem klimakrise og fødevarerkrise
- Det uregulerede globale finansmarked og den højaktuelle finanskrise
- Kinas nye rolle
- Religion og terror som nye faktorer på den sikkerhedspolitiske dagsorden.

Bogen anvendes i Sverige og Norge i undervisning i "global forståelse". 2009-udgaven er forsynet med aktuelle figurer og illustrationer, som blandt andet sammenligner den globale og den danske udvikling. Henvisninger og relevante internetadresser gør det let at opdatere bogens grundoplysninger i undervisningen.

Global vækst - globale kriser er en uundværlig bog på biblioteket og lærerværelset. Som håndbog og opslagsbog og som guide til relevant global information. Men også som udgangspunkt for globalt orienteret undervisning på gymnasieniveau og på alle mellemlange højere uddannelser med en international dimension.

Pris kr. 299.- vejl.

INTRODUKTION:

Frem til 15. februar 2009:

4 eksemplarer for 3 eksemplares pris

10 eksemplarer for 7 eksemplares pris

Knud Vilby er journalist og forfatter med miljø- og udviklingsproblemer som speciale. Han har et omfattende forfatterskab bag sig, og har blandt andet været formand for Mellemløkeligt Samvirke, Den Danske UNESCO Nationalkommission og Dansk Forfatterforening.

Global vækst – Globale kriser
en global rejse mod nye vilkår og udfordringer
udkommer på Forlaget Hovedland januar 2009.
360 sider, illustreret.

Forlaget Hovedland | Telefon 8627 6500 | Fax 8627 6537 | mail@hovedland.dk | www.hovedland.dk

Bestillingskupon

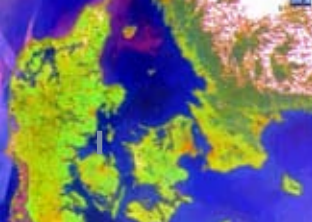
Antal	Titel
	Global vækst – Globale kriser. 299,- + forsendelse 30,- Indtil 15. feb. 09: 4 for 3 eksemplares pris. 10 for 7 eksemplares pris.
NAVN	
ADRESSE	
POSTNR./BY	
TELEFONNR.	
☐	Ja tak, jeg vil gerne modtage Hovedlands nyhedsbrev
E-MAIL:	

POST

Sendes ufrankeret
Modtageren
betaler portoen

Forlaget Hovedland
Stenvej 25A
+++7109+++
8270 Højbjerg

Nyt fra Geografilærerforeningen for gymnasiet og HF

Ny fagkonsulent

Fra bestyrelsen skal der lyde et varmt 'velkommen' til vores nye fagkonsulent i naturgeografi/geografi Hf/Stx: Lars Andersen! Lars tiltræder som fagkonsulent 1. November og vi glæder os til samarbejdet.

Bestyrelsens konstituering: Bestyrelsen har konstitueret sig som følger:

Formand: Birgit Sandermann Justesen, birgitjustesen@gmail.com

Næstformand: Dominique Otoul, do@detfri.dk

Kasserer: Anders Teglgård Kjær, ak@morsoe-gym.dk

Sekretær: Dorte Nørregaard Madsen, nyhavevej@hotmail.com

Allan Andreasen Kortnum, ak@vibkat.dk

Niels Bauer, nbauer@get2net.dk

Hanne Döcker, Hanne.doecker@skolekom.dk

Suppleanter blev Charlotte Skotte Hansen og Marie-Louise Søndberg

Eksperimentel naturgeografi

Som det fremgår af beretningen og referatet fra årets generalsamling har vi nu sat flere tiltag i værk, som blandt andet skal være med til at styrke fagets eksperimentelle side.

På EMU'en findes der allerede nu et større antal vejledninger til eksperimenter, idet EMU'en får stadig flere bidrag med hjælp til det eksperimentelle arbejde i naturgeografi. I den kommende tid udbygges dette område. Og meget snart tilføjes GIS-materialer hertil..

For at give jer en smagsprøve på et par af de indsendte vejledninger vil vi også her i bladet fremover bringe nogle af eksperimenterne.

Bestyrelsen er overvældet over de mange indsendte bidrag, men vi er også sikre på, at der stadig ligger meget godt materiale ude hos jer. Alle geografer er derfor velkommen til at indsende materialer; strukturen for disse kan aflæses af de allerede offentliggjorte bidrag.

Brug EMU'en – det er også her, at der løbende kan findes oplysninger om nye kurser og andre nyheder der kan give inspiration til undervisningen.

Og giv bestyrelsen et praj, hvis du har nogle gode ideer eller emner, som du synes at vi bør arbejde videre med.

Birgit Sandermann Justesen
Formand

Undervisningsministeriet og Geografi i Ungdomsuddannelserne

Fagkonsulent Lars Andersen,
e-mail: Lars.Andersen.Natgeo@uvm.dk
Bredablik Allé 13
2300 Kbh.S.

GEOGRAFILÆREFORENINGENS BESTYRELSE

November 2008

Birgit Sandermann Justesen

Kollelevbakken 4,
2830 Virum
86659036
birgitjustesen@gmail.com
Formand, PS

Dominique Otoul

Dybbølsgade 25 1 tv
1721 København V
33244548
do@detfri.dk
Næstformand, fagligt forum,
fagudvalget

Anders Teglgård Kjær

Højslevgårdsvej 5
7840 Højslev
97523599
ak@morsoe-gym.dk
Kasserer

Dorte Nørregaard Madsen

Rugmarksvej 14
5800 Nyborg
62615214
nyhavevej@hotmail.com
Sekretær, Forlagsbestyrelsen

Allan Andreasen Kortnum

Nonbo Krat 50, Hald Ege
8800 Viborg
86623060
aa@vibkat.dk
Kursusudvalget

Niels Bauer

Friggsvej 10 3 tv
7000 Fredericia
22355774
nbauer@get2net.dk
Fagudvalget

Hanne Döcker

Linderupvej 13
3600 Frederikssund
47312331
hanne.doecker@skolekom.dk

Naturgeografisk Eksperimentiel Workshop på Rosborg Gymnasium, Vejle

Savner du inspiration til din eksperimentielle undervisning i naturgeografi i gymnasiet? Savner du ideer eller har du en ide? Så er dette efteruddannelseskursus noget for dig

NG-Eksperimentiel Workshop på Rosborg Gymnasium & HF
Tirsdag den 13. januar fra kl. 9.00 til kl. 16.30

efterfulgt af geografisk byvandring og restaurationsbesøg

Workshoppen vil tage form som et efteruddannelseskursus, hvor vi starter med demonstrationer af udvalgte NG-forsøg. Derefter kan du selv være med til at udvikle og afprøve forsøg i praksis. Vi stiller vores NG-laboratorium til rådighed og ønsker du at arbejde med feltforsøg er der nem adgang til Vejle Å og relaterede naturområder. Om eftermiddagen er der opsamling på dagens aktiviteter og videndeling.

I vores NG-laboratorie er der vand, gas og el, og vi stiller vores udstyrssamling til rådighed (jordsigter, ovn, ballongas, varmeblæsere, håndholdte vejrstationer, GPS, IR-termometrer, lysmålere, generatorer, målebånd, laservaterpasser, waders

m.m.). Har du andre behov, er du velkommen til at medbringe materialer selv. I et vist omfang kan vi også sørge for indkøb af materialer.

Dagens eksperimentielle arbejde afsluttes kl. 16.30. Derefter er der mulighed for en geografisk byvandring i Vejle. Byvandringen vil have to temaer: De seneste års omfattende byudvikling i Vejle og Byens sten fortæller historie - det hele krydres med historiske vinkler. Byvandringen afsluttes med en middag på en restaurant nær stationen.

Har du et NG-forsøg, du mener, vi andre kan få glæde af, så kom og lær fra dig! Orienter venligst arrangørerne og aftal evt. materialeindkøb.

Workshoppen kan i nogen grad ses som en efterfølger til efteruddannelseskurset 'Naturgeografi i Felten', hvor vi ønsker at arbejde videre med praktisk ideudvikling og videndeling.

Kurset sigter primært mod gymnasielærere, men alle interesserede er velkomne.

Med venlig hilsen

Anders Grosen & Christian B. Skipper

Dato: Tirsdag den 13. januar 2009

Tid: kl. 9.00 – 16.30 efterfulgt af byvandring og spising i byen

Sted: Rosborg Gymnasium & HF

NG-laboratoriet lokale 4.02

Vestre Engvej 61

7100 Vejle

Pris: kr. 600 som omfatter forplejning på Rosborg og materiale

Bemærk: Prisen er eksklusiv restaurationsbesøg.

Tilmelding: Til Christian Skipper, cb@rosborg-gym.dk
Giv venligst besked om du deltager i arrangementet efter kl. 16.30

Tilmeldingsfrist:
Senest den 6. januar 2009

Forårets regionale arrangementer

Emne	Sted	Tidspunkt	Kontakt	Annonceres i
Klima, drivhus-gasser og kulstof	Institut for Geografi og Geologi, Øster Voldgade 10.	20. januar 2009 fra kl. 15.00 til ca. 18.30	Lise Rosenberg lr@geograf-forbundet.dk 43 64 13 19	Dette blad
Geologi og kulturlandskab	De hatformede bakker vest for Holbæk, Lammefjorden og Vejrhøj.	En biltur sidst i april eller beg. af maj	Frank Lykke Hansen Frank-Lykke@mail.tele.dk	G01 2009
Bustur til Kullen, Söderåsen, NV Skåne	Mødested oplyses ved annonceringen	Lørdag den 28.marts 2009 kl. 9.00 til 18.00	Nikolaj Bunniss nikolajs@comxnet.dk	G01 2009
Livøs natur, geologi og kultur	Livø	8 + 19 april	Peter Aaen peter.aaen@mail.dk	G01 2009

Afs.: Geografforbundets Sekretariat · Filosogangen 24 · 5000 Odense C – Returneres ved varig adresseændring

